

BESZÁMOLÓ A

DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI
KÖNYVTÁR

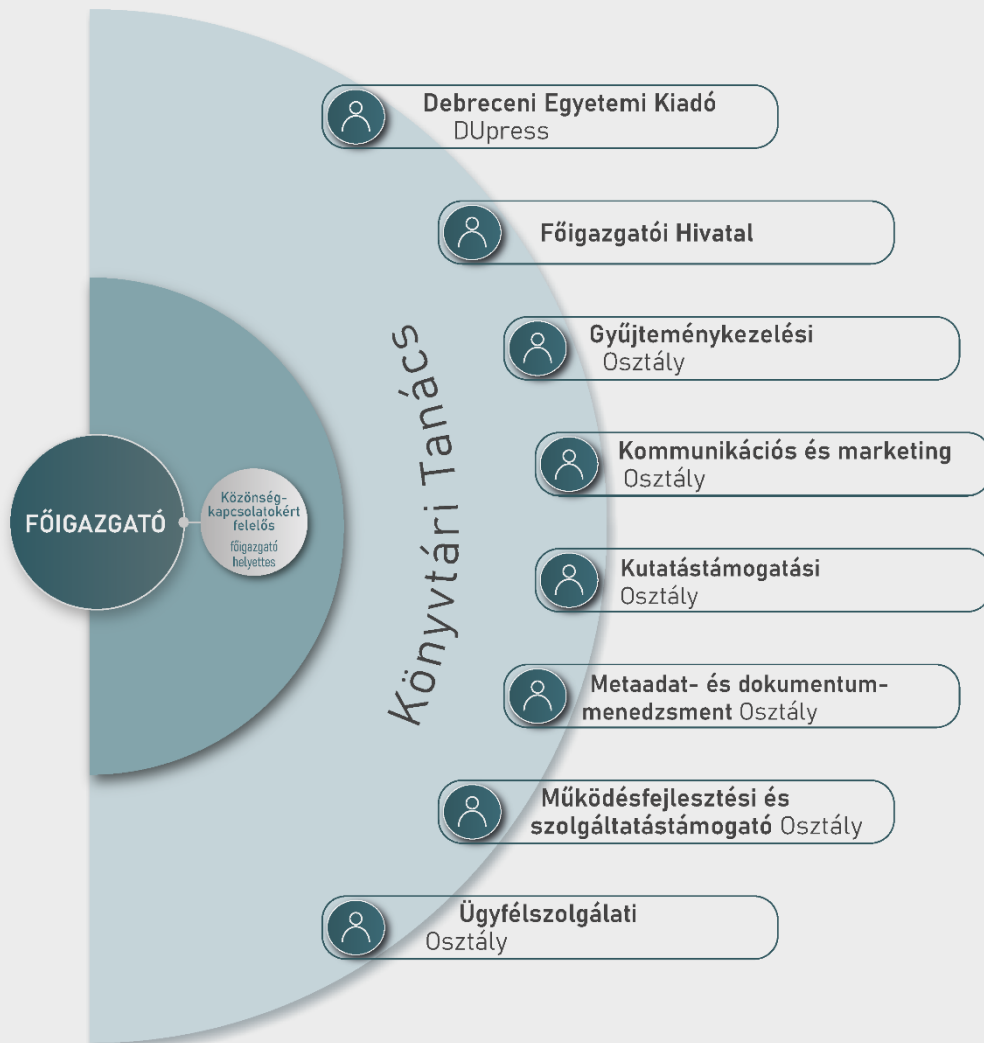
ÉVES TEVÉKENYSÉGÉRŐL

2024

Összeállította: Petró Leonárd

DEBRECENI EGYETEM EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR

SZERVEZETI
ORGANOGRAM

A DEENK KÖNYVTÁRAI 2024-BEN

<i>BCK</i>	Böszörményi úti Campus Könyvtára 4032 Debrecen, Böszörményi út 138.
<i>BK</i>	Bölcsészettudományi Könyvtár 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
<i>EK</i>	Egészségtudományi Könyvtár 4400 Nyíregyháza, Sóstói út 2-4.
<i>ÉTK</i>	Élet- és Természettudományi Könyvtár 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
<i>KCK</i>	Kassai úti Campus Könyvtára 4028 Debrecen, Kassai út 26.
<i>MK</i>	Műszaki Könyvtár 4028 Debrecen, Ótemető u. 2-4.
<i>PK</i>	Pedagógiai Könyvtár 4220 Hajdúböszörmény, Désány István u. 1-9.
<i>SZCK</i>	Szolnok Campus Könyvtára 5000 Szolnok, Tiszaligeti sétány 14.
<i>ZK</i>	Zeneművészeti Könyvtár 4032 Debrecen, Nagyerdei krt. 82.

Érdekes "játék" a stratégia-alkotás. Elemzések, adatok, megfigyelések alapján igyekszünk meghatározni, milyen irányokban haladjon a szervezet hajója a következő években ebben a kiszámíthatatlanul változó világban. Aztán indul a teszt, s ha jól dolgoztunk, a kijelölt irányt követve egyre tisztább célok, eredmények rajzolódnak ki.

Izgatottan figyeltem könyvtárunk működését 2024-ben, keresve a jeleket a 2023-ban elindított stratégia mentén való működésre. És találtam - nem is keveset!

Akárcsak ennek a beszámolónak, a tervezésnek, munkaszervezésnek, folyamat-alkotásnak, a feladatvégzésnek is kiváló struktúrát adnak a stratégiai fókuszterületek. Számos eredményről, előrehaladásról olvashatunk a következő oldalakon a DEENK kutatási ökoszisztémában betöltött szerepével, a hallgatói eredményességet támogató, valamint a kultúrákövetítés és -megőrzés területén végzett tevékenységével kapcsolatban.

Nem egyszerű a felhasználói igényeket előre látni, de rendezvényeink és eseményeink mennyisége, sokszínűsége önmagáért beszél. Tereink kihasználtsága folyamatosan rekordokat döntöget, tréningjeink és kurzusaink többeszes hallgatói közönséget érnek el, és jelentős lépéseket tettünk a kommunikációs csatornák eredményes használata irányában. Mindeközben folyamatos az információforrások rendelkezésre bocsátása vásárolt vagy kötelempéldányként érkező, online, nyomtatott vagy egyéb formátumokban.

Működésünket egyszóval a tudatosodás fogalmával jellemezném 2024-ben: a stratégia és a célok, feladatok, folyamatok összekötése, közös értelmezése egész éven át fókuszban volt a vezetőségben, és kérésre a vezetőink ezt a fókuszt képviselik az osztályok mindennapi feladatvégzésében. A tudatosságól származó magabiztosság az eredményességet, a szakmai, vezetői és szervezeti stabilitást szolgálja majd – ez felbecsülhetetlen érték a 21. században, én úgy hiszem.

Ezekre az eredményekre alapozva a következő évben rész-stratégiák (Egyetemi Kiadó, digitalizálás, raktározás) kibontásával, és a tudatos erőforrás-menedzsmenttel (folyamat-kezelés újraértelmezése, a feladatkörök átfogó vizsgálata) lépünk tovább.

Karácsony Gyöngyi
főigazgató
Debrecen, 2025. 02. 25.

Tartalomjegyzék

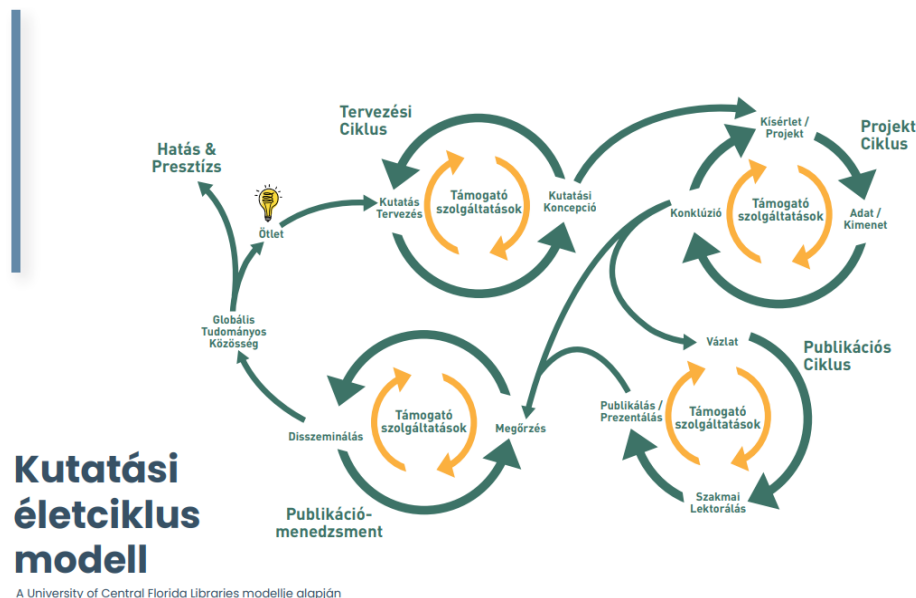
A DEENK SZEREPE A KUTATÁSI ÖKOSZISZTÉMÁBAN	6
A tervezési ciklus támogatása	6
Információforrások beszerzése	6
Kutatókat célzó edukáció	11
A kutatási projekt-ciklus támogatása	11
Információforrások használati adatai	11
Kutatási adatok kezelése	14
Publikáció megszületésének támogatása	14
Open science	14
dEjournals - Diamond open access platform	19
Publikáció-menedzsment, láthatóság és hatás	20
Tudóstér feltöltések	21
Publikációs Tudománytámogatási Program (PTP)	23
Láthatóság elősegítése – dissertation and thesis	24
HALLGATÓI EREDMÉNYESSÉG TÁMOGATÁSA	25
Szolgáltatások a könyvtári terekben	25
Fizikai terek kihasználtsága	25
Fizikai dokumentumok használata	27
Térátalakítások 2024-ben	29
Hallgatói edukáció	30
Kurzusok és tréningek	30
Edukációs tevékenység megújítása - KFCs	30
Szakmai gyakorlat és közösségi szolgálat	31
KULTÚRAKÖZVETÍTÉS ÉS NEMZETI KÖNYVTÁRI FELADATOK	33
Kötelempéldány beszolgáltatás útján érkező dokumentumok	33
Formai és tartalmi feltárás	34
Digitalizálás	34
Egyetemi publikációk digitalizálása	34
Ütemezett állománydigitalizálás	35
Rendezvényekhez kapcsolódó digitalizálás	36
Felhasználói kérésre történt digitalizálás	36
Karakterfelismerő szoftver frissítése	36
A DEA projekt	37
Raktározás és megőrzés	38
Fizikai állományvédelem	39
Revízió, selejtezés	39

DEBRECENI EGYETEMI KIADÓ	41
Kiadói tevékenység	41
Egyetemi jegyzet-igények a 2024/25-ös tanévben	41
Könyvkiadás	42
Forgalmazás	42
Nemzetközi azonosítók kérése	43
Kötészet és nyomda	43
KOMMUNIKÁCIÓ, PARTNERSÉG, KÉPVISELET	45
Rendezvények	45
Kommunikációs csatornáink	48
Szakmai reprezentáció	49
MŰKÖDÉS ÉS MŰKÖDÉSFEJLESZTÉS	50
Szervezetfejlesztés	50
Irányítás és szervezeti felépítés változása	50
Gazdálkodás és erőforrások	51
Humánerőforrás-gazdálkodás	51
Költségvetés, gazdálkodás	53
Kiküldetések és utazások	54
Szolgáltatásokhoz kapcsolódó fejlesztések	54
A Tudóstér új felülete	54
Zárt hálózat kialakítása	55
Online beiratkozási felület külsős használóknak	55
MELLÉKLET	56

A DEENK szerepe a kutatási ökoszisztémában

Az egyetemi kutatási ökoszisztémában vitt szerepünket a University of Central Florida Libraries által alkotott *kutatási életciklus modellre* vetítve értelmezzük, ami az ötlet megszületésétől a tudományos hatásig bezárólag négy szakaszra osztja a folyamatot:

1. A tervezés ciklusa
2. A projekt ciklusa
3. A publikációs szakasz
4. Publikálás utáni szakasz

A DEENK minden szakaszban *támogató szolgáltatásokkal* járul hozzá a kutatások sikeréhez, a célkitűzések megvalósításához, az eredmények láttatásához a hazai és nemzetközi tudományos közösségben.

A tervezési ciklus támogatása

INFORMÁCIÓFORRÁSOK BESZERZÉSE

E szakaszban az gazdag információforrásokhoz való hozzáférés biztosítása a legfontosabb szerepünk, melyek beszerzése az alábbi módokon történik:

- Vásárlás és/vagy előfizetés révén, a karok által nyújtott pénzügyi keretből és pályázati forrásokból,

- Magyarországon kiadott fizikai dokumentumok kötelesspéldányai révén,
- Ajándék és csere útján.

A különböző információforrások alapvetően három formában kerülnek a gyűjteményünkbe:

1. Közvetített vagy tulajdonolt online és elektronikus tartalomként (adatbázisok, e-könyvek, e-folyóiratok stb.),
2. Fizikai dokumentumként (könyvek, folyóiratok stb.),
3. Digitalizálás révén, a Debrecen Egyetem elektronikus Archívumában (DEA) elhelyezve.

A beszerzés pénzügyi forrásai és alapelvei

A könyvtár saját gyarapítási kerettel nem rendelkezik. A vásárlások és előfizetések pénzügyi fedezetét elsődlegesen az egyetem karok biztosítják. Az általunk e forrásból kezelt összeg 2024-ben 28.830 eFt-ot volt.

A karok dokumentum-vásárláshoz nyújtott hozzájárulásainak mértékét az alábbi táblázat mutatja.

Kar	KOFO ¹ 2024 (eFt)
ÁJK	1.600
ÁOK	5.700
BTK	2.330
ETK	2.000
FOK	2.670
GTK	4.000
GYGYK	2.300
GYTK	1.400
IK	-
MÉK	3.500
MK	1.200
TTK	1.730
ZK	400
Összesen	28.830

A dokumentum vásárlás másik nagy forrása az évente megpályázott 10.000 eFt mértékű *ODR támogatás*,² amit az országos könyvtárközi forgalomban használandó többes példányok beszerzésére fordítunk.

¹ A könyv és folyóiratvásárlási keret megnevezése.

² Lásd: [Pályázati források 2024-ben](#) c. szakasz.

A 2024-es évben előtérbe került állomány-gyarapítási alapelveink átfogó felülvizsgálata. A dokumentumok használati adataiból felhasználói szokások olyan aspektusai rajzolódnak ki, melyek szükségessé teszik eddigi beszerzési gyakorlatunknak a megváltozott igényekhez való nagyobb mértékű hozzáigazítását. A vásárlásokra fordítható pénzügyi keretek korlátai szintén ilyen irányú elmozdulást tesznek szükségessé.

Ennek első, de fontos lépéseként az év folyamán újra alkottuk gyűjtőköri szabályzatunkat,³ amiben kiemelt hangsúlyt fektettünk a gyarapításnak a mindenkor *valós* felhasználói igények szerinti megvalósítására. Ez elsődleges szempont a karok által biztosított pénzügyi keretből történő vásárlások vonatkozásában, de érvényesíteni szándékozzuk a csere és ajándék forrásból hozzánk kerülő dokumentumok esetében is.

Online és elektronikus információforrások biztosítása

Adatbázisok

Elektronikus dokumentumaink nagyobb részét előfizetési modelleken keresztül közvetített adatbázis-tartalomként szerezzük be. A 2024-ben érvényes költségek biztosításához az Egyetem szervezeti egységei 389.000 eFt összeggel járultak hozzá, amit a fenntartó minisztérium további 287.000 eFt támogatással egészített ki. Az adatbázis-beszerzés költsége 2024-ben összességében 676.000 eFt-t tett ki.

A fennálló keretből 63 adatbázisra fizettünk elő, melyből 45 az *Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program* (EISZ) keretében áll rendelkezésre, 18-at pedig saját *intézményi előfizetéssel* biztosítunk. Az EISZ által kínált tartalmak éves felülvizsgálatakor kari kérésre lemondtunk egy adatbázist (Oxford Public International Law) és új előfizetesként hozzáférést kaptunk a SZAKTÁRS portál 10 szakkönyvkiadójának műveihez. Ezen felül kibővítettük a JSTOR hozzáférést, így annak most már teljes portfóliója elérhető a Debreceni Egyetemen.

Az év során 12 adatbázishoz kértünk és kaptunk próbahozzáférési lehetőséget, de ezek közül egyből sem született megrendelés a következő, 2025-ös évre.

Elektronikus könyvek

Elektronikus könyveink gyarapításánál az adatbázisokban, valamint a csomagokban nyújtott tartalmak *közvetítését* tartjuk célszerűbbnek. Ezeknél biztosított a folyamatos tartalom-frissítés, míg az egyedi címként beszerzett, *tulajdonolt* e-könyvek esetében a tartalmi elavulással ugyanúgy számolnunk kell, mint a nyomtatott könyveknél.

³ Az új szabályzat 2025. elején kerül az Egyetem szenátusa elé.

2024-ben 283.370 cím érhető el teljes szöveggel az Egyetem által előfizetett adatbázisokban és e-könyves platformokon, ebből 18.594 cím a fent említett SZAKTÁRS adatbázisban, magyar nyelven.

A csomagokban beszerezett e-könyveken kívül, oktatói kérésre 29 db egyedi címet is vásároltunk a ProQuest szolgáltatón keresztül 3.911 eFt értékben. A beszerezett címek közül 22-t egyszerre egy felhasználó nyithatja meg, 7 cím pedig korlátlan hozzáférésű.⁴

Külföldi folyóiratok

A 2023-ban induló, 2+1 évre szóló közbeszerzés második évében nem volt jelentős változás a külföldi folyóiratok előfizetésben: két lemondásra és egy új folyóirat előfizetésére került sor. 2024-ben így 105 külföldi folyóiratcímet fizettünk elő bruttó 77.846 eFt értékben.

2024-ben tovább erősödött az *e-folyóiratokra történő átállás* évek óta megfigyelhető tendenciája: a címek felét (53) már csak elektronikus formában szolgáltatójuk, nyomtatott és e-formában 34 címet, míg nyomtatott formában már csupán 18 folyóiratot rendelünk külföldről.

A fizikai gyűjtemény gyarapodása⁵

Fizikai gyűjteményünk 2024-ben 21.037 példánnyal gyarapodott, 131.330 eFt értékben. Az év végi leltárakat szerint a DEENK teljes fizikai-dokumentum állománya 5.977.701 tétel.

A gyarapodás mértéke 2021 óta minden évben csökkent, s mostanra 40%-kal esett vissza, ami főként a köteleespéldányok drasztikus esésének köszönhető.⁶

A típusok szerinti megoszlást tekintve 2024-ben is a korábbi években megszokott tendencia érvényesül: a beletárolt dokumentumok mintegy 82%-a könyv, 15%-a folyóirat és 3%-a egyéb típusú dokumentum (hangoskönyv, térkép, atlasz, zenei CD, kotta, apró- és kisnyomtatvány).

⁴ 2024-ben legnagyobb számban a Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar oktatóinak kérésére vásároltunk elektronikus szakkönyveket, összesen 18-at.

⁵ Ebben a fejezetben csak a vásárlással történő beszerzéseket elemezzük. A köteleespéldányokból, valamint csere és ajándék forrásból történt gyarapodás részleteit a Kultúrákövetítés és nemzeti könyvtári feladatok fejezet tárgyalja.

⁶ 2021-23 között 34 ezerről 22 ezerre esett a dokumentumok száma. A csökkenés mértéke 2024-ben kevésbé drasztikus, de a tendencia továbbra is érvényesül.

Szakkönyvek vásárlása

A karok által biztosított keretből 2024-ben 1.023 dokumentum beszerzése történt meg 13.142 eFt értékben.⁷ Ebből az év végéig 1.008 db könyv került a gyűjteménybe 12.556 eFt értékben, az alábbi eloszlásban.

Könyvtár	Gyarapítás mértéke (db)	Érték (Ft)
Bölcsészettudományi Könyvtár (BK)	59	907.447
Böszörményi úti Campus könyvtára (BCK)	408	4.314.027
Egészségtudományi Könyvtár (EK)	68	351.836
Élet- és Természettudományi Könyvtár (ÉTK)	222	4.306.699
Kassai úti Campus Könyvtára (KCK)	29	799.327
Műszaki Könyvtár (MK)	29	711.023
Pedagógiai Könyvtár (PK)	87	538.878
Szolnoki Campus Könyvtára (SZCK)	90	436.442
Zeneművészeti Könyvtár (ZK)	16	190.449
Összesen	1.008	12.556.128

A BCK állománygyarapodásának hátterében elsősorban a felújított könyvtári tér⁸ új szabadpolcos gyűjteményének kialakítása állt. A korábbi olvasóteremben ugyanis ezentúl kölcsönözhető könyveket helyezünk el, a beszerzést már ebből kiindulva végeztük: 83 új cím összesen 305 példányával gazdagítottuk a campuson oktató diszciplínák szakirodalmi bázisát.

A táblázatból az is látványosan kitűnik, hogy az orvos és egészségtudományi, valamint a természettudományokhoz kötődő szakirodalom (ezt kínálja az ÉTK) egy példányra eső értéke a legmagasabb.

2024-ben ODR pályázati keretből nem történt gyarapítás. Ajándékként 1.366 db dokumentum került hozzánk, csere forrásból 136 és helyi köteleseként vettünk állományba 41 dokumentumot.

Magyar folyóiratok vásárlása

A kötelezpéldányok biztosítják számunkra, hogy a *magyar tudományos folyóiratkiadás* teljes egésze bekerüljön a gyűjteményünkbe. A központi elosztási folyamat üteme azonban nem mindig kielégítő, ezért a legnagyobb kutatási értékkel bíró tudományos folyóiratokat *vásárlás útján is beszerezzük*, ezzel biztosítva, hogy a kutatók naprakészen jussanak hozzá a friss szakmai eredményekhez.

⁷ Itt is nagy mértékű a visszaesés: a korábbi években jellemzően 3.000 felett volt a vásárolt könyvek száma.

⁸ Erről bővebben lásd: [Térátalakítások 2024-ben](#) c. szakasz

2024-ben 128 cím 144 példányát fizettük elő nyomtatott formátumban 2.398 eFt értékben.

Továbbra is segítséget nyújtunk több egyetemi egységnek folyóirataik előfizetésében azzal, hogy a Közbeszerzési és Ellátási Főigazgatóság (KEF) felületén átvállaljuk a megrendelések adminisztratív teendőit. 2024-ben 12 egység számára 33 folyóiratcím 37 példányának beszerzését végeztük el, összesen 615 eFt értékben.

KUTATÓKAT CÉLZÓ EDUKÁCIÓ

Továbbra is bekapcsolódunk a PhD hallgatók kutatási ismereteit bővítő egyetemi kurzusokba, ahol a kutatási életciklus modell egyes elemein keresztül mutatjuk be, hogyan lehetnek sikeresek az egyes fázisokban.

2024-ben is számos kiadó tartott adatbázis felhasználói tréninget az Egyetem kutatói, oktatói számára. Mostanra elmondható, hogy a személyes alkalmakat felváltották az online előadások, a kiadók képviselői főként webináriumokon keresztül mutatták be újdonságaikat.

- Az Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program (EISZ) szervezésében 19 online tréninget szerveztek. Ebből 12 érintett olyan tartalomforrást, ami a Debreceni Egyetem is hozzáférhető.
- 2024-ben is zajlott a ProQuest, Clarivate Analytics magyar nyelvű webinárium-sorozata „InCites: interaktív workshop a tudománymetria tükrében” címmel, magyar nyelven, 16 fő részvételével.

A kutatási projekt-ciklus támogatása

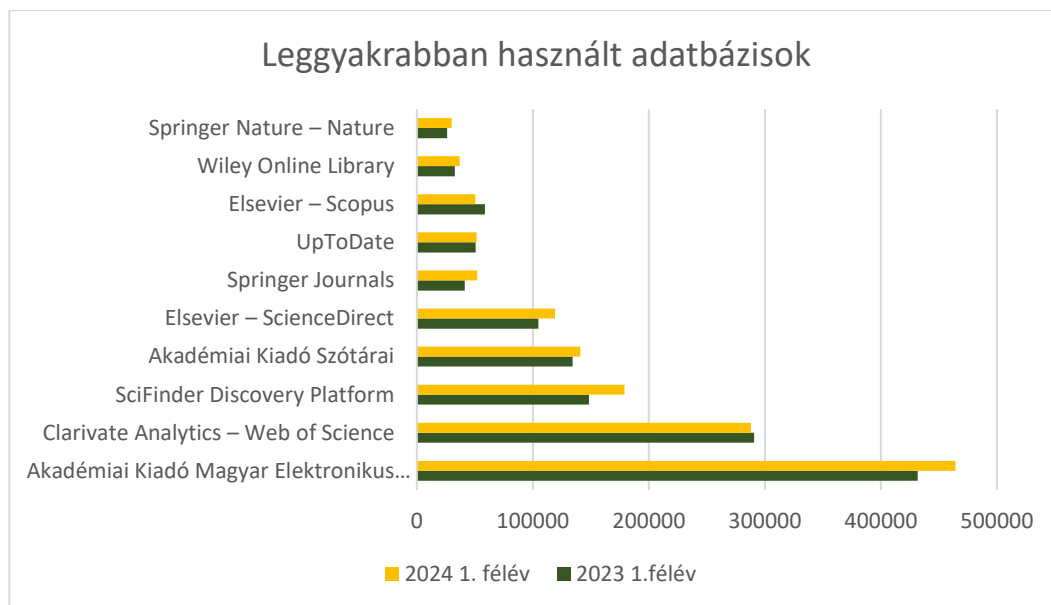
INFORMÁCIÓFORRÁSOK HASZNÁLATI ADATAI⁹

Az adatbázisok használati adatait jellemzően a tárgyévet követő első negyedévben teszik közzé a szolgáltatók, így a 2024-es évi adatbázis-használatról csak az első félévből állnak rendelkezésre statisztikák. Az alábbiakban ezért a megelőző, 2023. év adataival összevetésben mutatjuk meg az év első felére eső használat jellemzőit.

Ezek alapján használóink 1.531.811 alkalommal¹⁰ töltöttek le vagy tekintettek meg tartalmat, nyitottak meg szócikket az elektronikus forrásainkban.

⁹ Adataink tanúsága szerint nyomtatott dokumentumaink fő használóközönsége a hallgatókból kerül ki, ezért a vonatkozó használati adatokat [Fizikai dokumentumok kölcsönzése](#) c. fejezetben tárgyaljuk.

¹⁰ A megelőző év ugyanazon időszakában mérthez képest +11%.

A 10 leggyakrabban használt adatbázist vizsgálva azt látjuk, hogy 2024-ben is a tankönyveket elektronikus formában kínáló MeRSZ-t, az Akadémiai Kiadó online okoskönyvtárát nyitották meg legtöbbször a Debreceni Egyetemen. Az előző évhez viszonyított 7%-os emelkedés mutatja, hogy a MeRSZ továbbra is kiemelkedő szerepet foglal el az egyetemi oktatás szakirodalmi bázisának biztosításában.

A multidiszciplináris, *teljes szövegű adatbázisok* közül továbbra is a Web of Science a legnépszerűbb, míg ismét kiemelkedően magas volt a szabadalmakat és szürke irodalmat is kínáló kémiai szakadatbázis, a SciFinder használati aránya.

Digitális gyűjtemény használata

Az elektronikus és fizikai formában beszerzett tartalmak mellett gyűjteményünk *harmadik nagy ágát* az általunk digitalizált és az egyetemi repozitóriumban, a DEA-ban¹¹ tárolt dokumentumok képezik.

Az Archívumba 18.870 új tétel került 2024-ben. A gyarapodás zömét az egyetemi publikációk (7.758) valamint a hallgatói szakdolgozatok (5.668) alkotják, de az Egyetemi Kiadó könyvei és a DEJournals folyóiratok cikkei szintén magas számban (3.325) kerültek be. Mindezzel 348.980-ra emelkedett a DEA-ban tárolt tételek száma.

Az Archívumot továbbra is főként a szakdolgozatokhoz és PhD disszertációkhoz kapcsolódó kötelezettségek miatt látogatják:

- A 93 ezer látogatóból 89 ezret új felhasználóként azonosítottunk, vagyis a látogatás célja vélhetőleg a hallgatói dolgozat feltöltése volt. A visszatérés aránya igen alacsony, csupán 4 ezerre rúg.

¹¹ Debreceni Egyetem elektronikus Archívuma

- A legforgalmasabb időszakok (január, április, október és november) mind a szakdolgozat-feltöltés hónapjaiban vannak.
- A leggyakrabban megnyitott tétel: „Tájékoztató a feltöltések menéről”.

A fentiek alapján úgy ítéljük meg, hogy a DEA, mint digitális-tartalom forrás használata nem éri még el a kívánt szintet. A repozitóriumhoz kapcsolódó átfogó projekt¹² fontos célkitűzése ezért, hogy DEA olyan szolgáltatásként működjön, ami széleskörben biztosítja a benne tárolt dokumentumok használatát. Terveink szerint 2025 végére a projekt ezen célkitűzései megvalósulnak.

Mindazonáltal a DEA-tartalmak jól láthatók a különböző internetes keresők számára: több mint 50 ezer látogatás érkezett a Google és a Google Scholar felületéről, de regisztráltuk megtekintést a Bing, a Facebook, valamint a ChatGPT és más AI keresők részéről is.

E-könyvek használata

2024-ben emelkedést regisztráltunk a Debreceni Egyetemen elérhető két legnagyobb e-könyves platform használati adataiban. A ProQuest E-book Centralban 10%-kal, a Springer Nature ebooks-ban 19%-kal nőtt a letöltések száma, ami az előző évi – akkor csökkenő – tendenciához képest szignifikáns elmozdulás.

Szolgáltató	Letöltések száma	
	2023	2024
ProQuest Ebook Central	3.847	4.217
Springer Nature ebooks	1.895	2.261
Access Medicine	509	943

Az év során átfogó kampányt indítottuk az Access Medicine adatbázisban kínált orvos- és élettudományi tankönyvek ismertségének növelésére. Ennek eredménye tükröződik az adatbázis korábbi évhez képest kiugró mértékű (+85%) használati adataiban.

Az Access Medicine statisztikájának alakulása két fontos tényezőre hívja fel a figyelmet: a hallgatók szívesen használják az elektronikus tankönyveket, de a lehetőségek megismertetésében kiemelkedő szerepe van a könyvtár *proaktív jellegű*, gondosan tervezett, következetesen megvalósított kommunikációjának.

Méréseink szerint a főként kérésre, egyedileg megvásárolt e-könyvek használati aránya magasabb, mint az előfizetett adatbázisokban elérhető címeké. Az e-könyvek használatát tekintve a gazdaságtudomány és az orvostudományi szakterület a

¹² Erről részletesen [A DEA projekt](#) c. fejezetben írunk.

legnépszerűbb. A használók nagyobb része továbbra is a teljes könyv letöltését részesíti előnyben az online felületen való olvasással szemben.¹³

KUTATÁSI ADATOK KEZELÉSE

A tudományos kutatások *projekt szakaszában*, a publikáció megszületése előtt már keletkeznek olyan kutatási adatok, melyek alkalmasak a kutatási részeredmények közzétételére, a kutatói teljesítmény prezentálására. Ezen adatok nyílt hozzáféréssel adat-repozitóriumban tárolhatók és a FAIR¹⁴ adatkezelési elvek mentén megoszthatók.

A DEENK 2021-ben hozta létre az Adattárat¹⁵, a Debreceni Egyetem Dataverse szoftverre épülő *adat-repozitóriumát*.

2024-ben 6 új ún. dataverse jött létre, amibe 15 adatcsomag került összeségében 264 új fájlal, amiből 177 került publikálásra. Ezek együttesen 164 letöltést generáltak. A fenti gyarapodással együtt az Adattárban 878 kutatási adat található, amelyek 4.003 letöltést generáltak.

2024-ben megszületett a "Kutatási adatok elhelyezése a Debreceni Egyetemen" című útmutató, de az Adattár szolgáltatási környezetének fejlesztése még nem ért véget, a fenntarthatósági terv elkészítése még előttünk álló feladat.

Publikáció megszületésének támogatása

OPEN SCIENCE

Az Open Science elveinek széles körű érvényesülése elengedhetetlen a tudományos kutatás hatékonyságának, átláthatóságának és fenntarthatóságának biztosításához. Mindennek feltétele a FAIR elvek következetes alkalmazása, az interoperabilitást széles körben biztosító infrastruktúrák létrehozása és az egyes munkafolyamatok hatékony összekapcsolása.

Könyvtárunkban ezen kihívásokra egy átfogó, integrált kutatástámogatási ökoszisztéma kialakításával és működtetésével adunk választ, melyre „Egykapus”-ként hivatkozunk. A rendszer biztosítja, hogy az egyetemi közösség tagjai hatékonyan alkalmazhassák az open science gyakorlatait, hozzáférjenek a szükséges szolgáltatásokhoz és adminisztratív jellegű támogatásokhoz.

Az ökoszisztéma az alábbi kulcsfontosságú elemekre épül:

- A DEA intézményi repozitórium, a tudományos publikációk archiválására,

¹³ A letöltött tartalmak egy részét vélhetően ki is nyomtatják, de erre vonatkozóan nem rendelkezünk adatokkal.

¹⁴ Findable, Accessible, Interoperable, Reusable

¹⁵ <https://adattar.unideb.hu/>

- Az **Adattár** intézményi adat-repozitórium a kutatási adatok tárolására, megosztására,
- A **DEjournals** gyémánt open access folyóirat platform, az egyetemi tudományos folyóiratok megjelentetésére,
- A nyílt hozzáférésű publikálás intézményi támogatási rendszere (OAS), a **közlési díjak (APC)** különböző mértékű intézményi átvállalására,
- Az Egyetem **Publikációs Tudománytámogatási Programja (PTP)**, a magas minőségű tudományos publikálás ösztönzésére,
- A **Tudóstér**, mint integrált kutatási információs rendszer (CRIS), a tudományos teljesítmény széleskörű láttatására.

Ezek az infrastruktúrák szabványosított folyamatokon és irányelveken alapulnak, lehetővé téve az interoperabilitást és a hosszú távú fenntarthatóságot.

Open access publikációk a DEA-ban

A Tudóstérbe feltöltött egyetemi publikációk mindegyikének *ellenőrizzük az open access politikáját* és az engedélyezett formátumokat nyíltan elérhetővé tesszük a DEA-ban.

2024 folyamán 2.247 tétellel gyarapodott a DEA publikációs gyűjteménye, így az év végére 23.518-ra nőtt az itt megtalálható open access státuszú publikációk száma.

Ennek is köszönhető, hogy a DEA igen előkelő helyet foglal el a Google Scholar által kiállított Transparent Ranking listán: a 22. helyen áll a 4.494-ből. A lista a Google Scholar által indexelt tartalom mennyisége alapján állítja rangsorba az archívumokat: a DEA-ra vonatkozó év végi adat 94.500 tétel. Ezzel a magyar repositóriumok közül immár csak az MTA-REAL előz meg minket ebben a rangsorban.¹⁶

Közlési díjak (APC) intézményi támogatása

Az 50%-os open access támogatási program keretein belül 2024-ben 307 nyílt hozzáférésű cikk közlési díjához járult hozzá az Egyetem összesen bruttó 136.958 eFt kifizetésével.

A támogatás karok közötti megoszlását az alábbi táblázat mutatja:

¹⁶ V.ö.: Aguillo, Isidro F. (2025). Transparent Ranking of Institutional Open Access Repositories according to number of items indexed by Google Scholar. 2018-2024. figshare. Preprint. <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.28295870.v1>

Szervezeti egység	Támogatott cikkek (db)	Támogatás bruttó összege (Ft)
ÁOK	103	51 728 863
MÉK	37	15 141 812
GTK	44	13 991 108
TTK	24	12 325 191
MK	28	12 073 765
ETK	17	9 023 693
IK	12	4 727 384
GYTK	9	3 920 279
BTK	10	3 510 408
AKIT	7	3 217 476
DE	5	2 221 457
FOK	4	1 990 618
DE központi egységek	4	1 822 353
GYGYK	2	756 663
DEKK	1	507 198
Összesen	307	136 958 268

A korábbi évekhez hasonlóan 2024-ben is az ÁOK-n született publikációkhoz vették a legnagyobb számban igénybe az APC támogatást, amit a GTK és a MÉK követ.

Ebben az évben *átlagosan 446 eFt támogatás* jutott egy cikkre és 167 publikáció esetében – vagyis a támogatások többségében – ez valóban át is lépte a 400 eFt-ben meghatározott maximumot. 16 közlemény esetében a támogatás mértéke 100% volt, mert a közlésre választott kiadó (Springer Nature Group) Read & Publish kerete időközben kimerült, s csak így volt biztosítható a közlemény megjelentetése a rangos folyóiratban.¹⁷

Kiadók népszerűsége

A 2024-ben, az APC támogatást nyert publikációk összesen 53 kiadónál jelentek meg. Továbbra is az *MDPI a legnépszerűbb* a DE kutatói körében: az összes igény 57%-a, 176 cikk ennek a kiadónak valamelyik folyóiratában jelent meg.

Ugyancsak változatlan az előző évhez viszonyítva, hogy a második legnépszerűbb kiadó a *Frontiers* volt (40 cikk), amit ezúttal a Springer Nature Group követett harmadikkén (18 cikk).

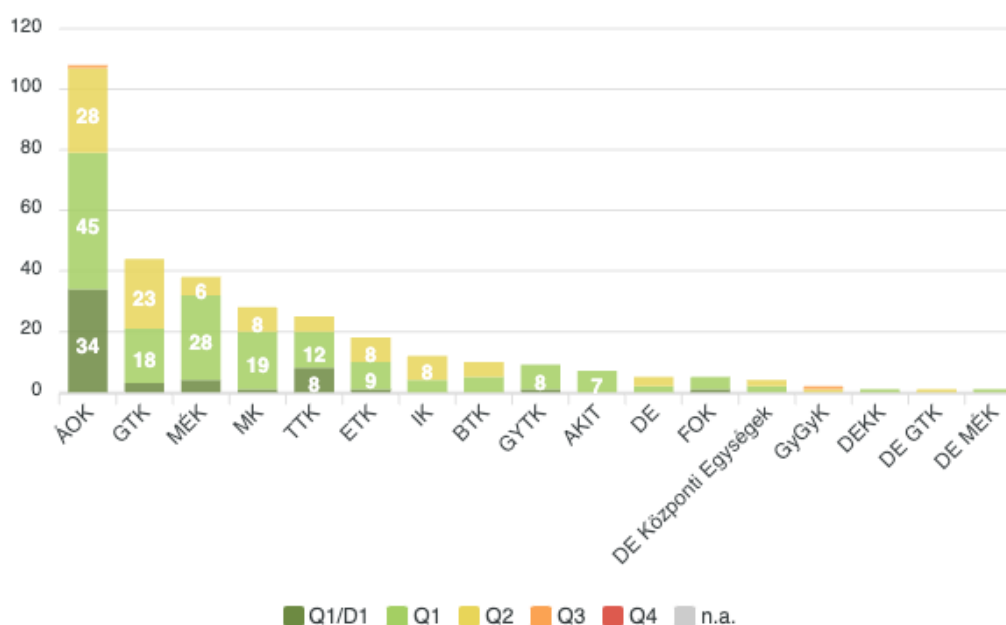
¹⁷ Vö.: [Read&Publish szerződések](#) c. fejezetet.

Támogatott publikációk tudományos értéke

A minőségi értékekre vonatkozó adatok 2024-ben is azt mutatják, hogy az publikációs támogatások zöme Q1 vagy D1 minősítésű folyóiratokban megjelent közleményekre jutott, s elenyésző a Q3 vagy az alatti minősítésű cikkek támogatása az Egyetemen.

Q érték	Halmaz	Támogatott cikkek (db)	Támogatott összeg (Ft)
Q1		160	74 002 141
	D1	51	28 675 253
Q2		94	33 265 234
Q3		2	1 015 640
Q4		0	0
Q érték nélkül			0
Összesen		307	136 958 268

A karokra lebontott minőségi értékeket az alábbi ábra mutatja:

Read&Publish szerződések

Az Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program (EISZ) keretében kötött ún. Read&Publish szerződések 100%-os APC támogatást biztosítanak az adott kiadó folyóirataiban történő publikáláshoz. 2024-ben 355 publikáció jelent meg e szerződések nyomán 384.775 eFt értékben.

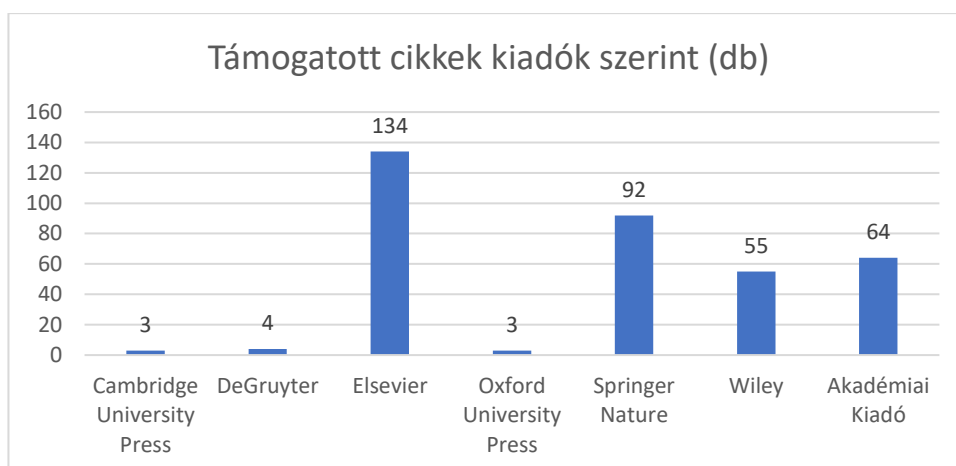
Ez több mint másfélszeres növekedés az előző évi R&P igényekhez képest. Bizonyos mértékű emelkedés csaknem minden kar esetében kimutatható, de az igénylések leginkább szembeötlő mértékben a MÉK-en, a GTK-n (2X), az MK-n (3X) és a BTK-n (6X) növekedtek meg.

Szervezeti egység	Támogatott cikkek (db)	Támogatott összeg (Ft)
TTK	94	110 561 865
ÁOK	59	68 309 794
MÉK	59	66 035 694
DEKK	24	29 686 919
MK	25	23 486 933
IK	15	19 614 177
BTK	32	15 928 168
GTK	17	15 101 749
AKIT	8	10 605 101
GYTK	5	5 969 578
FOK	4	5 439 323
ETK	4	5 035 845
ZK	3	1 704 391
ÁJK	1	1 204 647
HUN-REN-DE Reproductív Stratégiák Evolúciója Kutatócsoport	1	1 625 484
Kémia Tudományok Doktori Iskola	1	1 278 293
Egészségipari Intézet	1	1 215 168
Agrártudományi Doktori Tanács	1	988 968
Társadalomtudományi Doktori Tanács	1	982 655
Összesen	355	384 774 755

A szerződéseken belül hibrid és fully gold open access folyóiratokban is van lehetőség támogatott publikálásra. A vizsgált időszakban 181 közlemény fully gold folyóiratban jelent meg, 174 pedig hibridben.

Az elmúlt évben különös gondot fordítottunk arra, hogy felhívjuk a figyelmet a támogatási szerződésekben rejlő lehetőségekre, s a fenti adatok azt is igazolják, hogy törekvéseink e téren célt értek.

Az R&P támogatást nyújtó kiadók népszerűsége a következőképpen alakult 2024-ben:

A Read & Publish támogatással megjelent publikációk Q értékének alakulását az alábbi táblázat mutatja:

Q érték	Támogatott cikkek (db)	Támogatás bruttó összege (Ft)
D1	89	130 156 053
Q1	120	137 327 121
Q2	76	81 933 878
Q3	34	23 577 413
Q4	7	3 913 787
N/A	29	7 866 502
Összesen	355	384 774 755

2024-ben a Read & Publish szerződéses kvóták a szokottnál hamarabb kimerültek, ami arra utal, hogy egyre inkább nő az igény a publikálási támogatás ezen lehetősége iránt.

DEJOURNALS - DIAMOND OPEN ACCESS PLATFORM

A folyóirat-platform előző évi reorganizációja és arculatváltása sikeres volt, a DEjournalst stabil, jól működő szolgáltatásként üzemeltettük 2024-ben.

Együttműködési megállapodások

Az év fontos célkitűzése a szolgáltatáshoz kapcsolódó *együttműködési megállapodások* kidolgozása, a szerkesztőségek és karok általi elfogadása volt. Az első félév során a lapok szerkesztőségét és a karokat felkeresve igyekeztünk a lehető legjobban megismerni a szolgáltatással szemben támasztott elvárásokat, igényeket.

Ennek eredményeként sikerül olyan megállapodás-tervezeteket készíteni, melyek a platformot használó folyóiratok mindegyikének igényeivel találkoztak. A megállapodások aláírása az év második felében indult, s az év végéig folyamatosan történtek meg az ellenjegyzések.

Folyóiratok kiadása

Az év során két új folyóirat létrehozása történt meg már az új megállapodások és folyamat alapján.

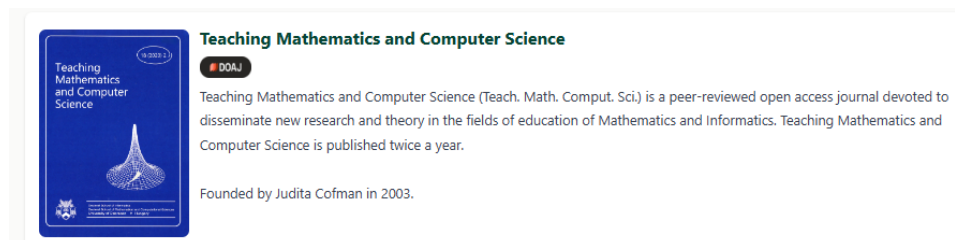
- Az *East Central Europe* történelmi folyóirat kiadója a Bölcsészettudományi Kar. Magyar és külföldi kutatók Közép-Európa középkori és kora újkori történetét feldolgozó tanulmányai jelennek meg benne idegen nyelven. Évente legalább egy szám megjelenését vállalták.
- A *De Remediis* a Gyógyszerésztudományi Kar adja ki, témái a gyógyszerésztudomány széles skáláján mozognak. Például gyógyszer technológia, gyógyszerkémia, biofarmácia, farmakológia, farmakognózia, fitokémia, fitofarmakológia, molekuláris és sejtbiológia, valamint kozmetikumok fejlesztése. A folyóirat évente két szám megjelenését tűzte ki célul.

OJS fejlesztése és használati adatok

A DEJournals az OJS platformra épül, ami részletes statisztikát ad az általunk kezelt 38 folyóiratról. Az adatok kielégítőek: a cikkek több tízezres megtekintést és letöltést generálnak, több folyóirat esetében nem ritka a 100 ezer feletti szám sem.

Az alrendszeren végrehajtott különböző fejlesztésekkel igyekszünk javítani a láthatóságot és a felhasználói élményt.

Ezek közül az egyik legfontosabb, hogy a folyóiratok listájában a borító mellett megjelenik az adott lapot indexelő adatbázisok logója. Ez egy dinamikus link, ami rákattintva az indexelő adatbázishoz vezet.

Egy külön e célra írt script a statisztikai és *használati adatok* gyűjtését, rendszerezését gyorsítja, metaadat-bővítményekkel biztosítjuk, hogy a cikkek automatikusan bekerüljenek a DEA-ba és *részletes tájékoztatókat* helyezzünk el a kezdőlapra a nemzetközi indexelő adatbázisokba való bekerülés kritériumairól.

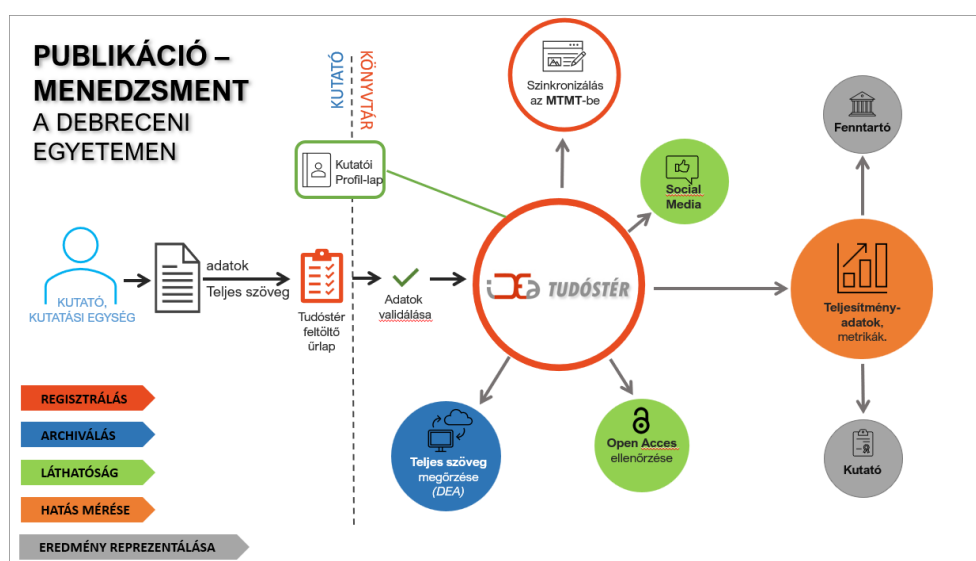
Publikáció-menedzsment, láthatóság és hatás

A Debreceni Egyetemen születő publikációk kezelése szintén az „Egykapus” keretei között zajlik. E folyamat célja, hogy úgy biztosítsuk az egyetemi tudásvagyron látthatóságát a hazai és nemzetközi közösségekben, hogy közben átvesszük a kutatók

kapcsolódó adminisztrációs feladatainak nagy részét. Emellett az általunk rendszeresen előállított teljesítménymutatók a karok dékánjai és az Egyetem vezetők döntéshozatalában játszanak esszenciális szerepet.

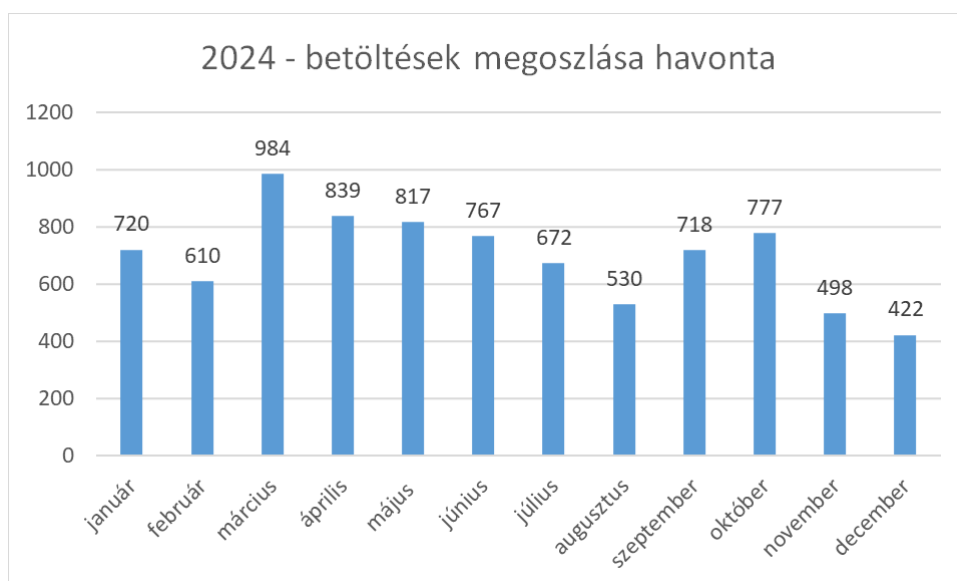
TUDÓSTÉR FELTÖLTÉSEK

A „Egykapus” középpontjában az Tudóstér áll. 2022 őszétől az Egyetem kutatóinak csak ide kell feltölteniük a publikációikat, ezt követően szinkronizáljuk az adatokat az MTMT-vel, miközben archiváljuk a teljes szöveget és ellenőrizzük az open access politikát. A publikáció – a hozzá kapcsolódó tudománymetriai mutatókkal – rövid határidővel megjelenik a kutató személyes Tudóstér-profiljában.

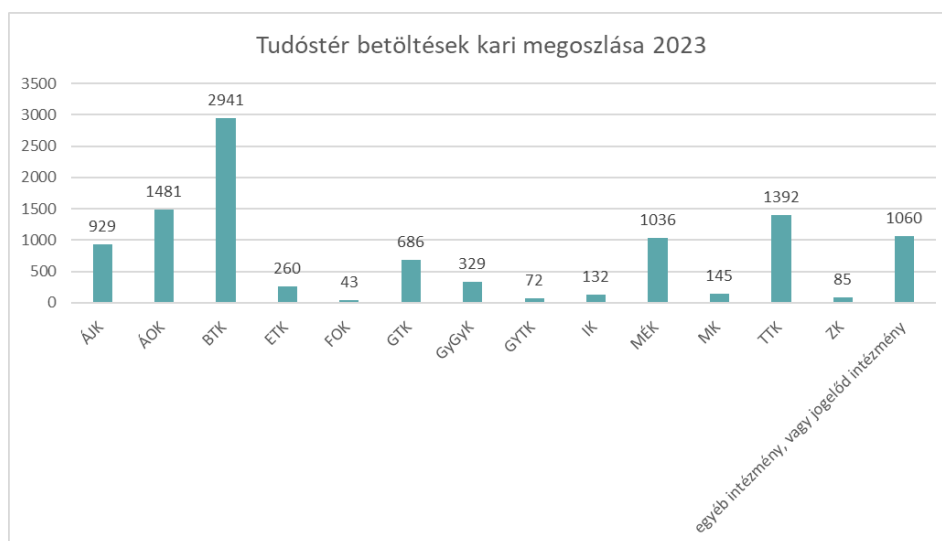

Az „Egykapus” folyamat egyszerűsített ábrája.

2024-ben összesen 8.354 publikáció futott át a folyamaton. Az alábbi ábrán jól ki-rajzolódnak a kapcsolódó aktivitások csúcspontjai, s látható, hogy a betöltések közel 60%-a az év első felében történik.

A karokra bontott adatokból jól látszik, hogy a legnagyobb arányú betöltést – az előző évhez hasonlóan – a *BTK kutatói* végzik, de szinte azonos mértékű a TTK-ról származó publikációk regisztrálása is¹⁸. Három kar esetében látszik kiugróan magas növekedés az előző évi adatokhoz képest: a GTK (+72%), MK (+80%) és IK (+60%).

Tudóstér-MTMT adatszinkronizáció

A Magyar Tudományos Művek Tárával történő adatszinkronizáció kétirányú folyamatként valósul meg: amellett, hogy a Tudóstérbe töltött cikkeket továbbítjuk az

¹⁸ Bár az előző évhez képest jelentősen esett e két kar betöltéseik mértéke, de esetükben továbbra is a korábban elmaradt, s a 2022-es szabályozást követően elkezdett visszamenőleges pótlást véljük az magas számok mögött.

MTMT-be, a *helyi szerzői profilokat is kipótoljuk* az országos tárban található adatokkal. Ezzel fokozatosan javul a helyi tudósprofilok teljessége, miközben az érintett publikációk teljes szövegű verzióját a DEA-ban archiváljuk.

Az MTMT-ből történő visszamenőleges szinkronizálással 2024-ben az előző évi mennyiség négyszerese, 1.024 tétel került a helyi adatbázisba.

Scopus adatátöltés és -tisztítás

2023-ban kezdtük el a Scopus adatbázisban megjelenő, DE vonatkozású publikációk adatainak áttöltését a Tudóstérbe és – a folyamat részeként – az MTMT-be.

2024-ben 1.105 Scopus-tétel ellenőrzését végeztük el, melyekből 902 be is került a Tudóstérbe, és az év végéig 709-et már az MTMT-ben is regisztráltunk.

PUBLIKÁCIÓS TUDOMÁNYTÁMOGATÁSI PROGRAM (PTP)

Könyvtárunk végzi a 2023. szeptember 1-jén indult egyetemi Publikációs Tudománytámogatási Program (PTP) adminisztrációs teendőit. Ennek részeként elvégezzük a pályázatok előbírálását, tájékoztató szolgáltatást nyújtunk és rendszeres jelentéseket készítünk a bíráló Rektori Bizottság részére.

2024-ben külön rendszert fejlesztettünk a támogatási programhoz, melynek segítségével könnyedén nyomon követhetők a pályázatok, lehetőséget biztosít azok elbírálására, a pályázókkal és a keretfelelősökkel történő kommunikációra, valamint a statisztikai adatok/vizualizációk valós idejű megtekintésére.

Az év során 777 kutató pályázata futott át a rendszeren, amiből 732 felelt meg a támogatás feltételeinek. Ezek összesen 733.208 eFt támogatásban részesültek.

Szervezeti Egységek	Pályázatok (db)	Támogatás összege
AKIT	9	12 000 000
ÁOK	153	159 854 470
BTK	21	16 524 635
ETK	33	31 228 925
FOK	7	7 745 551
GTK	51	35 719 685
GYTK	16	15 186 957
IK	33	29 763 680
MÉK	130	133 868 877
MK	69	58 045 059
TTK	207	229 520 142
Összesen	732	733 207 983

LÁTHATÓSÁG ELŐSEGÍTÉSE – DISSERTATION AND THESIS

A 2024-es év egyik legfontosabb fejleménye, hogy a Debreceni Egyetemen születő doktori disszertációk láthatóvá váltak a ProQuest Dissertation & Theses nevű adatbázisában.

Az 1997-ben indult platform 2000-től globális szinten gyűjti a szakdolgozatokat, doktori disszertációkat, s már 5.6 millió rekord található benne 60+ országból, 4 ezer egyetemről. 2024-ig azonban mindössze 49 Debreceni Egyetemi PhD dolgozat volt benne látható, mellyel az utolsó helyen álltunk a hazai felsőoktatási intézmények között.

A 2023. decemberében megindult egyeztetések során felhatalmazást kértünk és kaptunk Egyetemi Doktori Habilitációs Tanácstól (EDHT) arra, hogy folytassuk le a tárgyalásokat a szolgáltatóval DEA-ban tárolt disszertációk aratásának megvalósításáról.

A szerződés aláírását követően, 2024 októberétől fokozatosan jelentek meg az egyetemi PhD dolgozatok a D&T platformon, s az év végéig meghaladta a 2.000-et a DE vonatkozású tételek száma.

Hallgatói eredményesség támogatása

Szolgáltatások a könyvtári terekben

2024-ben emelkedett felhasználóink száma. Összesen 6.454 váltottak olvasójeget könyvtárunkban, s közülük 4.357 először tette ezt meg. A beiratkozottak döntő többsége, 5.982 fő egyetemi polgár.

FIZIKAI TEREK KIHASZNÁLTSÁGA

Könyvtáraink az év során átlagosan 241 órában voltak nyitva látogatók számára. A legtöbbet a vizsgaidőszakokban hosszabbított nyitvatartással üzemelő ÉTK, ami összesen 295 órában várta a felhasználókat.

A könyvtári terek kihasználtságának mértékét nem lehet csupán a regisztrációs vagy kölcsönzési számokkal leírni, erről alapvetően három mennyiségi adat elemzésével nyerünk képet:

- Az épületeinkbe *be- és kilépők* száma,
- Az épületeinkben huzamosabb ideig *benntartózkodók* száma,
- Nyomtatott dokumentumok *kölcsönzési és helyben használati* adatai.

2024-ben csaknem 650 ezer belépést regisztráltunk könyvtárainkban, ami 8%-kal haladja meg az előző évben mértet. A három legnagyobb könyvtárunkban (BK, ÉTK, KCK) be- és kilépést rögzítő kamerák adatai is rendelkezésre állnak. Ezek alapján továbbra is az Élet- és Természettudományi Könyvtár a leglátogatottabb és a vizsgaidőszakokban mindenhol megugrik a látogatószám, viszont a tavaszi szemeszter vizsgaidőszakának forgalma minden esetben magasabb.

I. negyedév	II. negyedév	III. negyedév	IV. negyedév	összes belépés	Könyvtár
37.877	49.396	20.971	56.393	164.637	BK
88.479	118.044	35.411	106.892	348.826	ÉTK
10.968	18.178	8.895	24.771	62.812	KCK

Könyvtárainkban összesen 1.048 tanulóhely található, ezért a belépési adatok mellett rendszeresen rögzítjük az épületeinkben huzamosabb ideig benntartózkodók létszámát is.¹⁹

¹⁹ Az adatokat a fenti három könyvtár vonatkozásában „*Van-e szabadhely?*” néven a honlapunkra is kiveztünk.

A legnagyobb épületeink egyes tereiben rögzített adatokat havi bontásban, táblázatba foglalva egy hőterképhez hasonló ábra jön létre, amin jól kirajzolódnak a használati csúcsok.

A BTK legnépszerűbb tere továbbra is a Sziget, ami az év nagy részében teljes kihasználtsággal működik. Ugyancsak szívesen ülnek a felhasználók a nagy olvasóteremben is. Az előcsarnok, a kutatóterem és az Ausztria gyűjtemény e célú használata változó mértékű.

Maximum foglaltság (%) (2024-01-01 - 2024-12-31)

	2024-01	2024-02	2024-03	2024-04	2024-05	2024-06	2024-07	2024-08	2024-09	2024-10	2024-11	2024-12
BK, Sziget	56.25%	100%	100%	100%	100%	47.92%	100%	16.67%	100%	100%	100%	100%
BK, Olvasóterem szint	42.54%	80.6%	90.3%	95.52%	100%	96.27%	8.96%	8.96%	62.69%	70.15%	97.76%	99.25%
BK, Kutatóterem	44%	36%	56%	64%	100%	88%	24%	12%	96%	60%	88%	72%
BK, Előcsarnok	53.85%	73.08%	76.92%	88.46%	92.31%	46.15%	92.31%	30.77%	76.92%	92.31%	84.62%	92.31%
BK, Ausztria gyűjtemény	3.85%	25.64%	25.64%	33.33%	30.77%	26.92%	6.41%	1.28%	25.64%	25.64%	6.41%	25.64%

Feltűnő, hogy a Szigetben és az előcsarnokban a jellemzően kevésbé forgalmas júliusban nagyon megugrott a bent ülők száma. Erre a jelenségre részben magyarázattal szolgál, hogy az említett időszakban egy nemzetközi sportesemény zajlott az Egyetem téri főépületben, s a rendkívüli kánikula elől a könyvtár klimatizált tereiben találtak menedéket az esemény résztvevői.

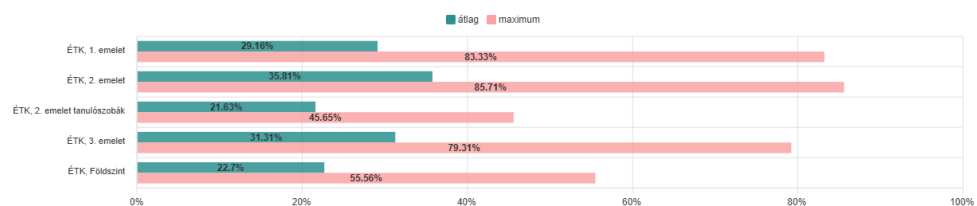
Az ÉTK-ban az egyetemi tanév teljes ideje alatt nagy létszámban vannak felhasználók. A látogatók száma itt ingadozik legkevésbé, csupán az augusztusi időszakban esik vissza látványos mértékben.

Maximum foglaltság (%) (2024-01-01 - 2024-12-31)

	2024-01	2024-02	2024-03	2024-04	2024-05	2024-06	2024-07	2024-08	2024-09	2024-10	2024-11	2024-12
ÉTK, Földszint	52.78%	72.22%	72.22%	94.44%	100%	86.11%	44.44%	22.22%	58.33%	52.78%	80.56%	77.78%
ÉTK, 3. emelet	100%	87.93%	93.1%	100%	100%	100%	44.83%	25.86%	68.97%	86.21%	91.38%	100%
ÉTK, 2. emelet tanulószobák	43.48%	50%	50%	60.87%	45.85%	50%	26.09%	15.22%	67.39%	52.17%	76.09%	78.26%
ÉTK, 2. emelet	100%	82.14%	89.29%	100%	100%	100%	57.14%	14.29%	75%	100%	100%	100%
ÉTK, 1. emelet	100%	84.13%	92.06%	100%	100%	99.21%	46.83%	6.35%	73.81%	87.3%	91.27%	95.24%

Az ÉTK a vizsgaidőszakban hosszabbított nyitvatartással üzemel. A 20.00-23.00 óra közötti időszakban átlagosan 30%-os a terek kihasználtsága, de a legforgalmasabb időszakokban meghaladja a 80%-ot is.

Foglaltság (2024-01-01 - 2024-12-31, 20:00 - 23:00 óra)

A KCK-ban 2024-ben elmozdulás történt a terek kihasználtságában: míg korábban főként a földszint zárt termét részesítették előnyben a tanulni vágyók, az elmúlt évben kiegyenlítődés mutatkozik az épület szintjei között. Az is jól megmutatkozik, hogy a decemberi vizsgaidőszakban szinte teljes foglaltsággal működik a könyvtár.

Maximum foglaltság (%) (2024-01-01 - 2024-12-31)

	2024-01	2024-02	2024-03	2024-04	2024-05	2024-06	2024-07	2024-08	2024-09	2024-10	2024-11	2024-12
KCK, Földszint	50%	57.14%	82.14%	78.57%	46.43%	17.86%	17.86%	60.71%	85.71%	78.57%	100%	
KCK, 3. emelet	48.21%	66.07%	62.5%	71.43%	28.57%	7.14%	7.14%	41.07%	85.71%	83.93%	98.21%	
KCK, 2. emelet	60.87%	56.52%	76.09%	63.04%	28.26%	6.52%	4.35%	54.35%	76.09%	78.26%	100%	
KCK, 1. emelet	35.9%	58.97%	53.85%	51.28%	25.64%	5.13%	10.26%	23.08%	46.15%	66.67%	100%	

FIZIKAI DOKUMENTUMOK HASZNÁLATA

Használóink összesen 86.665 alkalommal hajtottak végre valamilyen fizikai dokumentumhoz kötődő tranzakciót (kölcsonzés, hosszabbítás, visszaadás) könyvtárainkban.

Kölcsonzés

2024-ben összesen 52.815 dokumentumot kölcsönöztek ki könyvtárainkból.

	BCK	BK	EK	ÉTK	KCK	MK	PK	SZCK	ZK
Kölcsönző (fő)	704	2.813	144	2.182	853	426	594	124	176
Kölcsönzött (db)	3.499	25.676	928	8.501	4.349	1.678	5.001	482	2.701
Fő/db	5,0	9,1	6,4	3,9	5,1	3,9	8,4	3,9	15,3

Az kölcsönző olvasók száma ugyan a legtöbb helyen növekedett, de a kikölcsönzött dokumentumok száma ismét csökkent az előző évhez képest.

A kölcsönzéssel kapcsolatos jellegzetességek és tendenciák feltárásakor nem csupán az egyes olvasótípusokhoz által végzett tranzakciók mennyiségét vizsgáljuk. Adatainkat az adott gyűjteménnyel kiszolgált kar hallgatói és oktatói FTE számaival összevetve arról is képet kapunk, hogy a potenciális célközönség mekkora hányada használja a könyvtár fizikai gyűjteményét rendszeresen, de egyéb tendenciákra is rávilágítanak (*melléklet: 1-9. táblázat*):

- Minden könyvtárunkra jellemző, hogy a legtöbbet kölcsönző használók a hallgatók köréből kerülnek ki. Az élen a BTK-s és az ÁOK-s hallgatók állnak: előbbiekhöz köthető az összes kölcsönzés 16%-a utóbbihoz pedig a 12%-a.
- Az egyes karok hallgatói elsősorban a számukra fenntartott szakgyűjteményt kínáló könyvtárból vesznek ki dokumentumokat.

- A karok hallgatói létszámához mérten a Zeneművészeti kar hallgatói használják legnagyobb arányban (53%) a könyvtár gyűjteményét. Őket a BTK, valamint a FOK hallgatói követik, akiknek 36, ill. 34 százaléka kölcsönzött a könyvtárból 2024-ben.
- Az oktatók közül a legnagyobb arányban a GYGYK oktatói használják a könyvtári könyveket (85%), de a BTK, az ÁJK és az MK oktatói között is nagy számban vannak könyvet kölcsönzők (69%, 50% és 46%).
- Viszonylag alacsony, mindössze 472 fő a külső – nem egyetemi polgár – olvasóink száma. Ennek ellenére a legaktívabb használóink között vannak: minden könyvtárunkban az *első négy* leggyakoribb használótípus között látjuk őket, akikhez összességében 6.220 tranzakció kapcsolódott az év folyamán.

Öt könyvtárunkban lehetőség van önkiszolgáló kölcsönző gépek használatára. Alapvető célkitűzésünk, hogy ne csupán lehetőséget biztosítsunk a felhasználóknak szolgáltatásaink önálló – vagyis könyvtárosi asszisztencia nélküli – igénybevételére, hanem különböző módokon ösztönözzük is őket erre.²⁰ E törekvés eredményességét az önkiszolgáló kölcsönzés statisztikai kézzelfogható módon mutatják meg.

Kölcsönzések száma	BCK	BK	ÉTK	KCK	PK
Önkölcsönző	445	19.858	5.646	1.002	304
Pult	3.912	13.394	6.670	4.853	6.763
Összes kölcsönzés	4.357	33.252	12.316	5.855	7.067

A 2024-es adatok alapján továbbra is érvényesek a korábbi évek tapasztalatai: nagyobb arányú önkiszolgáló kölcsönzés főként a nagy épületekben jellemző, a kisebb méretű BCK-n és a PK-n a pultoknál történő kölcsönzést részesítik előnyben. Az önkölcsönzők használata csak a BK-ban haladja meg a pultos kölcsönzés mértékét. Az ÉTK-ban az ügyfélszolgálati pult és az önkölcsönző viszonyának átrendezése a kiegyenlítődés irányába mozdította az arányokat. A KCK-n 2023 végén vezettük be az önálló kölcsönzés lehetőségét, s 2024-ben már a tranzakciók 20%-a ezen a módon zajlott le.

²⁰ Ezt a direkt ajánlás és figyelemfelhívás mellett úgy igyekszünk elérni, hogy a terminálokat a legforgalmasabb használói útvonalakban helyezzük el, míg az ügyfélszolgálati pultot inkább ezektől kieső pontokon alakítjuk ki. A KCK-n ennek megfelelően a korábbi pult helyére kerültek az eszközök, s a kollégák az első emeleten várják a hozzájuk fordulókat. Az ÉTK-ban is ennek szellemében indult meg a földszinti tér átrendezése.

Dokumentumok helyben használata

Minden könyvtárban statisztikát készítünk a helyben használt dokumentumokról. Az összesített adatok alapján olvasóink 17.303 dokumentumot vettek le a polcokról azért, hogy azokat a könyvtárban használják.

	BCK	BK	EK	ÉTK	KCK	MK	PK	SZCK	ZK
Dokumentum-szám (db)	1.295	1.329	475	5.336	1.959	1.020	3.540	2.168	181

A helyben használati statisztika a kölcsönzésétől eltérő mintázatot mutat: az adatok tanúsága szerint az Élettudományi, a Pedagógia és a Szolnok Campus könyvtárába térnek be leggyakrabban azért, hogy az ottani könyveket használják.

Előjegyzés és könyvtárközi kölcsönzés

2024-ben 933 olvasó élt az előjegyzés lehetőségével. Az így kikölcsönzött 989 könyv zöme az oktatásban használt tankönyv.

Csökken a könyvtárközi kérések volumene: 2024-ben összesen 3.000 kérést kezeltünk, melyek többsége (2.354 db) más könyvtárak által tőlünk kért dokumentum. Az általunk, olvasói kérésre indított kérések száma enyhe emelkedést mutat (646) de továbbra is mint *küldő könyvtár* vagyunk jelen a hazai könyvtárközi forgalomban:

- A kérések teljesítési aránya 94,9%,
- Csökkenő mértékű, de a kérések mintegy 7%-a továbbra is az ODR-n platformon kívül (pl. e-mailben) érkezik,
- Saját könyvtáraink között 443 dokumentum mozgott: a legtöbbet (167) az SZCK kért át a BK, ÉTK, BCK és EK gyűjteményéből.
- A bejövő és kimenő kérések 70%-a (2.322 db.) eredeti dokumentumra vonatkozik, a fennmaradó rész pedig elektronikus másolatokra. A papír alapú másolatok igénye elenyésző.

TÉRÁTALAKÍTÁSOK 2024-BEN

2024-ben is folytatódott korábbi könyvtári tereink új igények mentén történő megújítása.

- Az év második felében lezajlott a Böszörményi úti Campus Könyvtár olvasótermének átalakítását célzó beruházás. A munkálatok teljes befejezése és az új tér megnyitása a 2025-ös év első hónapjaiban esedékes.

- Szintén előre léptünk az Élet- és Természettudományi Könyvtár földszintjére vonatkozó átalakítási terv megvalósításában. Az év folyamán megtörtént az olvasószolgálati pult áthelyezése, valamint a térben található tanulóléhelyek és asztalok átrendezése. Az önkiszolgáló kölcsönzőpult, a multifunkcionális nyomtató és a raktári kérések számára fenntartott polcok egy pontba rendezésével igyekszünk önálló használati élményt javítani. Az új berendezési tárgyak, a fotelek és asztalok megrendelése lezajlott, beépítésük 2025 első felében várható.
- Ugyancsak megindultak a Hajdúböszörményben található Pedagógia Könyvtár olvasótermének hasonló átalakítását célzó tervezések. A karral közös projekt során az olvasóterem teljes bútorzata megújul, a tér a többi könyvtárunkban már megvalósított használói élményt fogja nyújtani. A projekt befejezése 2025-ben várható.

Hallgatói edukáció

KURZUSOK ÉS TRÉNINGEK

A digitális írástudáshoz és a diszciplína-specifikus információkereséshez kapcsolódó ismereteket az ÁJK, ÁOK, FOK, GYTK és MK hallgatóinak kötelező, a BTK és TTK kar hallgatóinak kötelezően választható kurzusok formájában oktatjuk angol és magyar nyelven. Ezeket a kurzusokat a karok hirdetik, de a könyvtár munkatársai végzik az oktatást, amibe 29 könyvtáros kapcsolódik be különböző osztályokról.

2024-ben a korábbinál több, összesen 86 kurzus-alkalmat hirdettünk meg, amin 1.318 hallgató vett részt. A legnagyobb számban évek óta az ÁOK magyar és angol nyelvű, ötalkalmas könyvtárismereti kurzusát veszik fel, s így volt ez ebben az évben is (570 fő).

Saját oktatási formaként hoztuk létre néhány éve az ún. tréningeket, melyeket változatos tartalommal hirdetünk. 2024-ben e téren is igénynövekedést látunk: az év során 104 tréning-alkalmat hirdettünk meg, amelyeken összesen 1.208-an vettek részt.

A legnagyobb látogatottságot a *Hogyan írjunk szakdolgozatot?* és a *Hogyan hivatkozzunk* tréningek hozták. E tartalmakra angol nyelven is növekvő igényt regisztráltunk, s a megszervezett néhány alkalom sikeres is volt. Eből kiindulva 2025-től e téren is bővíteni szándékozunk a képzési palettát.

EDUKÁCIÓS TEVÉKENYSÉG MEGÚJÍTÁSA - KFCS

2024-ben külön munkacsoport jött létre Kompetencia-Fejlesztő Csoport (KFCS) néven azzal a céllal, hogy a szervezeti stratégiában megfogalmazott „Hallgatói ered-

ményesség támogatása” területen a DEENK edukációs tevékenységét mind módszertani, mind tartalmi szempontból átvizsgálja és fejlesztési terv készítését biztosítja a következő 3-5 éves időtávban.

Az immár évtizedekre visszatekintő edukációs tevékenységünk gyökeres átalakítását a Z generáció korábbtól eltérő oktatási igényei, a Mesterséges Intelligencia megjelenése és általánosságban a felsőoktatás 21. századi átalakulása (open education stb.) teszi szükségessé.

Célkitűzéseink azonban nem csak a hallgatói generációra koncentrálnak: a csapat feladatul tűzte ki tréningek és workshopok szervezését oktatói kompetencia-fejlesztés céljából is. Ebben a tekintetben a bátor kísérletezés-tanulás a cél (mi működik, mi nem és miért?), valamint a DEENK szerepének megfogalmazása és a szervezet pozicionálása, érték-ajánlat definiálása a Debreceni Egyetemen.

A KFCs megalakulásának projekt kötődése is van: a 2026. júliusig tartó RRF2.1.2. pályázat DEENK által végzett tevékenységeinek²¹ szakmai menedzselését kell elvégeznünk a projekt-menedzsmenst által biztosított, egyre szűkülő időkeretben.

A KFCs 2024-ben projekt-szervezetként működött a főigazgató közvetlen irányítása alatt a következő céllal: „Edukációs tevékenységünk koncepciója mentén lehetőségek feltérképezése, kísérletezés, partnerkapcsolatok, tudatosítás, keretezés. 2025. elejére tisztább és részletesebb kép felrajzolása.”

A munkacsoport tagsága az év során lecserélődött, ezért a tréningek és workshopok száma elmaradt a tervezettől, a fent idézett célt mégis sikerült elérni. 2024. végére a csoportot elhelyeztük a szervezetben (a Működésfejlesztési és szolgáltatástámogató osztály keretei között, de a főigazgató közvetlen irányításával működik), és elvégeztük a DEENK oktatási portfóliójának értékelését az érintett kollégák bevonásával, két különböző módszertan (nagy csoportos workshopok és kiscsoportos fókuszbeszélgetések) alkalmazásával.

Terveink szerint 2025-től a KFCs átveszi az oktatásszervezési és adminisztratív feladatok koordinálását a Kutatástámogatói osztálytól, kurzusokat és tréningeket szervez és végez, éves munkaterv alapján.

SZAKMAI GYAKORLAT ÉS KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLAT

2024-ben 15 egyetemi hallgató töltötte nálunk szakmai gyakorlatát. A hallgatók feladatait igyekszünk úgy megszervezni, hogy minél szélesebb körű rálátást és tapasztalatot szerezzenek a könyvtár működésével kapcsolatban.

²¹ Ezek: háromféle, összesen 12 db tréning-szolgáltatás beszerzése és lebonyolítása, tréningek kidolgozása és megtartása, tanulmány készítése, train-the-trainers tevékenység koordinálása.

Ebben az évben a Tudóstér - MTMT lehasonlítási, digitalizálási, ügyfélszolgálati, bibliográfiai leíráshoz és gyarapításhoz kapcsolódó feladatokba, valamint a kommunikációs és marketing tevékenységeink támogatásába kapcsolódhattak be

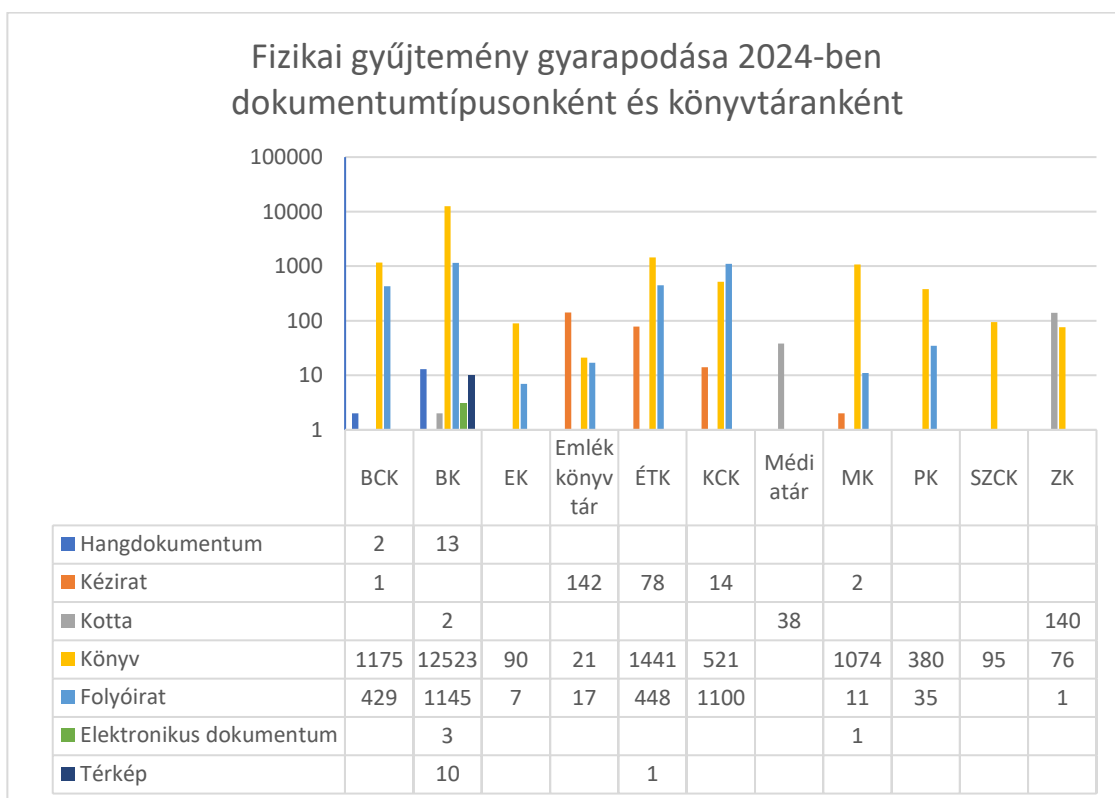
Népszerűek voltunk a közösségi szolgálatra jelentkező középiskolások körében is: 31 diák jelentkezett hozzánk, akik a Kommunikációs és marketing osztály, az Oktatás- és kutatástámogatási osztály, a Gyűjteménykezelési osztály és a Gyarapítási osztály munkafolyamataiba kapcsolódtak be.

Kultúráközvetítés és nemzeti könyvtári feladatok

Kötelezpéldány beszolgáltatás útján érkező dokumentumok

Éves fizikai-állomány gyarapodásunk²² számszerűleg legnagyobb részét továbbra is a kötelezpéldányok teszik ki. 2024-ben 10 szállítás alkalmával összesen 3.070 féle időszak kiadvány, 15.571 könyv és egyéb típusú dokumentum (hangoskönyv, térkép, atlasz, zenei CD, színező, bérnyomás, kotta, apró- és kisnyomtatvány, plakát, minikönyv, valamint elenyésző számú duplum példány) érkezett az Országos Széchényi Könyvtárból és indult el feldolgozásra.

A kiválogatott példányok, a rendeletnek megfelelően 13.083 fő és 1.940 csoportos lajstromszámú (tankönyv, kifestő, aprónyomtatvány-szerű anyag), 154 bérnyomás, 179 zenei anyag, 97 aprónyomtatvány, 27 térkép és 61 lajstromszám nélküli duplum.

A kötelezpéldányok első számú befogadója továbbra is a legnagyobb könyvtárunk, a Bölcsészettudományi Könyvtár: a gyarapított állomány 65%-a itt került elhelyezésre.

²² Lásd: [A fizikai gyűjtemény gyarapodása](#) című fejezet.

Formai és tartalmi feltárás

A formai és tartalmi feltárás folyamata során minden hozzánk érkező dokumentumnál ellenőrizzük a bibliográfiai rekord esetleges meglétét a saját és az országos adatbázisokban. Könyvtárunk nagysága és dokumentumaink sokszínűsége miatt a hozzánk érkező új dokumentumok egyharmadának mi készítjük elsőként a bibliográfiai leírását.

2024-ben összesen 21.050 új dokumentum vált elérhetővé a katalógusunkban. A kurrens és retrospektív feldolgozás eredményeként 18.962 új rekordot hoztunk létre. A személynevek, testületi, rendezvény és földrajzi nevek egységesített alakjairól, illetve a tárgyszavakról 15.373 új rekordot készítettünk az authority adatbázisban. Az év végi adatok szerint összességében 1.142.438 bibliográfiai és 1.143.513 helyi authority rekordot tárolunk adatbázisunkban.

A feldolgozói munka részeként az adatbázis tisztítására is gondot fordítunk, az év során 4.472 duplum bibliográfiai és 3.053 authority rekordot törölünk.

Továbbra is folytatjuk az eddig csak cédulakatalógusból kikérhető dokumentumok retrospektív feldolgozását, amelyet a Bölcsészettudományi Könyvtárban projekt jelleggel, a Zeneművészeti Könyvtárban a napi munkafolyamatok részeként végzünk. A tárgyalt időszakban a régebben állományba vett dokumentumok közül a Bölcsészettudományi Könyvtárban 2.874 példány, míg a Zeneművészeti Könyvtárban plusz 1.393 példány vált elérhetővé az online katalógusban.

Digitalizálás

Digitalizálási tevékenységünket az alábbi célok/igények mentén végezzük:

1. Egyetemi publikációk digitalizálása,
2. Ütemezett állománydigitalizálás,
3. Felhasználói/partneri kérésre történő digitalizálás,
4. Kulturális eseményeinkhez/belső működéshez kapcsolódó digitalizálás.

2024-ben összesen 120.542 oldal digitális másolatát készítettük el.

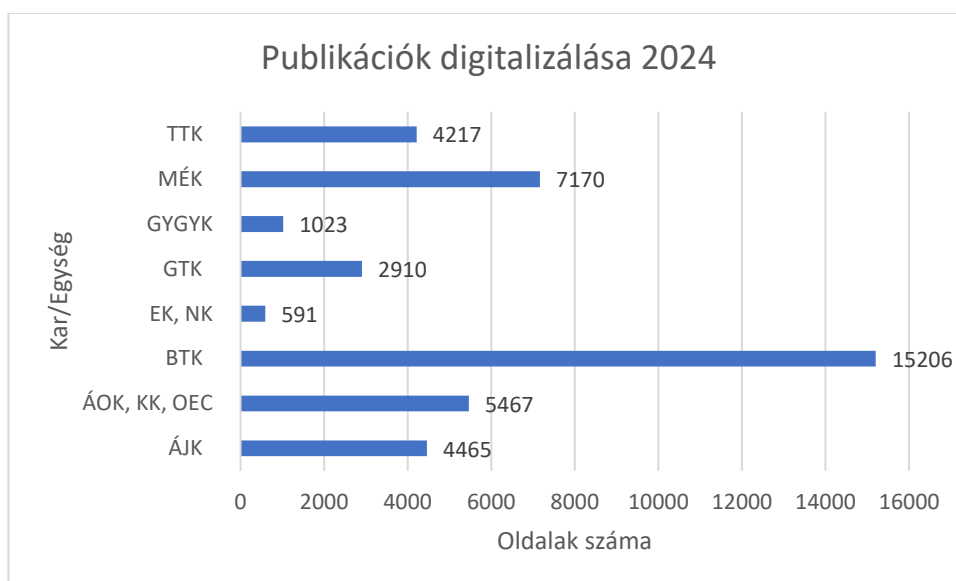
EGYETEMI PUBLIKÁCIÓK DIGITALIZÁLÁSA

A publikáció-menedzsment folyamat²³ fontos része az Egyetemen születő közlemények teljes szövegű megőrzése, ezért a Tudóstérbe töltött korábbi tartalmakat is archiváljuk digitális formában.²⁴

²³ Lásd az „Egykapusról” írtakat a [Publikáció megszületésének támogatása](#) fejezetben írtakat.

²⁴ Lásd a [Open access publikációk a DEA-ban](#) c. fejezetet

A publikáció-digitalizálás a teljes volumen mintegy 30%-át teszi ki. 2024-ben 473 publikáció összesen 41.049 oldalának elektronikus másolatát készítettük el, melyek karok szerinti megoszlását az alábbi ábra mutatja.

Az előző évhez hasonlóan BTK, MÉK és TTK részéről kerülnek legnagyobb számban digitalizált cikkek az archívumba, de a beolvasott oldalak száma *drasztikus esést mutat*. A BTK-ról származó mennyiség megfeleződött, de pl. a GYGYK-ról is a tavalyi mennyiségnek csupán a negyede érkezett. Egyedül a MÉK vonatkozásában regisztráltunk emelkedést (itt viszont majdnem kétszerese a tavalyinak).

Az adatok alapján tehát elmondható, hogy a publikációk digitalizálása fontos feladat, de ahogy a kutatók egyre nagyobb mértékben pótolják hiányzó adataikat a Tudóstérben, a cikkek papír alapú hordozóról történő digitalizálásának volumene is fokozatosan csökken.

Ez előrevetíti, hogy a közeljövőben az ehhez a feladathoz rendelt kapacitásainkat fokozatosan egyéb tartalmak elektronikus archiválásához csoportosíthatjuk át.

ÜTEMEZETT ÁLLOMÁNYDIGITALIZÁLÁS

Díszmű raktár dokumentumai

2023-ban egy átfogó projekt keretében kezdtük meg a muzeális könyveinket őrző díszmű-gyűjteményünk retrospektív konverzióját. Ennek során elvégezzük az itt található könyvek formai és tartalmi feltárását, majd a meghatározott szempontok alapján²⁵ kiválasztott példányokat digitalizáljuk és archiváljuk a DEA-ban.

²⁵ A szelektálás szempontjai: debreceni kötődés, magyar nyelv, állapot, érdekesség, kézírásos bejegyzések, szakmai ajánlás és használati gyakoriság.

A projekt több osztály együttműködésével zajlik, elsősorban a 1851, illetve 1711 előtt megjelent kiadványok feltárásával. 2024-ben 180 régi könyv példánya került be az elektronikus katalógusba, amelyből 141 kötetet jelöltünk ki digitalizálásra. Ebből 132 tétel vált az év végéig elérhetővé a DEA gyűjteményében.

Kották digitalizálása

2023 óta kiemelt figyelmet fordítunk a muzeális közkincsnek minősülő kották digitális gyűjteményének építésére. A Forum Hungaricum NKft-vel kötött közfoglalkoztatási megállapodás keretei között zajló munka eredményeként 2024-ben 50 kotta vált elérhetővé a DEA-ban, amivel 1.119-re nőtt a gyűjteményben található tételek száma.

A már feldolgozott tartalom mellett további 36 kotta leírásra vár, valamint 55 további dokumentum beolvasása is megtörtént.

Egyetem- és helytörténeti dokumentumok

Digitalizálási tevékenységünk egyik sarokpontja az Egyetem- és helytörténeti dokumentumok minél szélesebb körű elektronikus archiválása. 2024 folyamán 106 ilyen témájú dokumentum digitális példányát készítettük el. Az archiváláshoz szükséges xml leírások könyvtárszakos hallgatók bevonásával születtek meg, a példányok pedig folyamatosan kerülnek be a DEA vonatkozó gyűjteményeibe.

RENDEZVÉNYEKHEZ KAPCSOLÓDÓ DIGITALIZÁLÁS

2024-ben a kutatók éjszakájához kapcsolódóan zajlott nagyobb arányú digitalizálási munka: ennek során 39 zeneszerzői portré és 20 kotta került a gyűjteménybe.

FELHASZNÁLÓI KÉRÉSRE TÖRTÉNT DIGITALIZÁLÁS

Felhasználói megkeresésre összesen 4.344 oldal szkennelését végeztük el. Ezek változatos tartalmú dokumentumok: találunk köztük, folyóiratokat, plakátokat, fotókat, kéziratokat, de leltárkönyveket és hagyatéki naplókat is. A felhasználás céljai szintén hasonló változatosságot mutatnak, s a kutatási céloktól a kiállítási tartalom át az állományvédelmi archiválásig terjednek.

KARAKTERFELISMERŐ SZOFTVER FRISSÍTÉSEE

Az archiválás mellett a gyűjtemény széleskörű láthatóvá tétele a digitalizálási tevékenység másik fontos feladata. Ez azonban olyan dokumentumokat kíván, melyeknek nem csak a metaadatai, de a teljes szövege is kereshető, ami kiemelkedő jelentőségűvé teszi a megfelelő minőségű karakterfelismerést (OCR).²⁶ 2024-ben beszereztük az Abbyyn nevű szoftver legfrissebb verzióját, ami már nagy biztonsággal azonosítja többek között a gót betűs szövegeket is. A szoftver tesztelése során a korábbi 30,5%-os hibaarány 6%-ra csökkent.

²⁶ Optical Character Recognition

A megfelelő OCR egyéb módon is hozzájárul a láthatósághoz. A Google kereső beindexeli a teljes szöveggel elérhető és szövegfelismertetett dokumentumainkat, így minél magasabb arányban sikeres a szövegfelismerés, annál nagyobb a valószínűsége, hogy a Google keresője a DEA-ban található tételhez vezet.

A DEA PROJEKT

2024-ben átfogó projektet indítottunk a csaknem 20 éves repozitórium működési és szolgáltatási kereteinek reformjára.

A projekt scope-ban három fő területet azonosítottunk:

1. Technológia és rendszerüzemeltetés,
2. Struktúra és tartalom,
3. Felhasználói felület és élmény.

A fentiekből a rendszert és a struktúrát érintő feladatokat terveztük a 2024-es évben megvalósítani, míg a használói felületet érintő fejlesztéseket 2025-ben végzük el.

A rendszerüzemeltetési feladatok fő célkitűzése, hogy a DEA Dspace keretrendszerének verziófrissítése folyamatos legyen, az új funkcionális fejlesztések mindenkor jelenjenek meg a szolgáltatásban. A kapcsolódó folyamat kidolgozása az év elején megtörtént és a régóta esedékes upgrade fennakadások nélkül lezajlott. A változások nyomkövetése most már folyamatos, a szükséges frissítések beépítése gördülékennyé vált.

A struktúrát érintő célkitűzés kettős:

1. A tételek metaadatainak egységesítése, az archiválási szabályok meghatározása. E téren a legfőbb cél, hogy a DEA-ba kerülő tételek metaadat szintű leírása a bevitel helyétől függetlenül azonos elvek szerint történjen meg. Ennek érdekében pontosítanunk kellett a metaadatmezők szerepét és a tartalmi vonatkozásokat, melyek alapján elkezdődött a tételek retrospektív tisztítása. A feladat teljes befejezése 2025 első negyedévében várható
2. Új, átláthatóbb gyűjteményi szerkezet kidolgozása. Az évek során a gyűjtemény szerkezete az ad hoc beavatkozások miatt inkoherenssé és logikátlaná vált, ami háttérbe szorította a használói igényeket. Célunk egy stabil, de rugalmas és hosszútávon is bővíthető szerkezet kialakítása. Nemzetközi példákat követve a gyűjteményt egy háromszintes hierarchiában alkottuk újra, s tisztítottuk, érthetőbbé tettük a terminológiát is. Az új gyűjteményi szerkezet nagy része automatikusan, a gondosan definiált metaadatokból generálódva épül fel. Az év végre az új struktúra elkészült, 2025 elején már ez fogadja a DEA használóit.

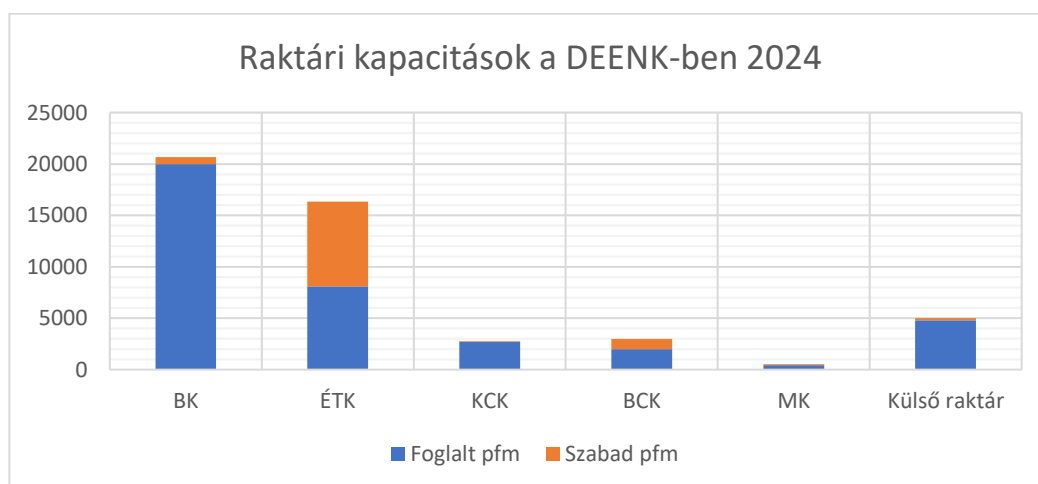
A projekt a tervezet ütemben halad. 2025-ben a design és a használói funkciók frissítése történik meg, amit a hosszútávú működtetéshez szükséges folyamatok kidolgozása követ.

Raktározás és megőrzés

A DEENK kilenc könyvtárából hét rendelkezik kisebb-nagyobb raktárral, míg az Egészségtudományi Könyvtár és a Zeneművészeti Könyvtár állománya teljes egészében szabadpolcon található.

Nemzeti gyűjtőkörhöz kapcsolódó archiválási feladataink, a tartós megőrzésű kötelempéldányok apasztásának tilalma, a tárolás speciális feltételei és a használói igények változása időről időre szükségessé teszik a raktári kapacitások extenzív bővítését.

A 2024-es évben átfogó revízió alá vettük vonatkozó raktári tárolóhelyeink állapotát, annak érdekében, hogy megfelelő kiindulási alapot teremtsünk a jövőbeni fejlesztési terveinknek. Az év végéig a hat legnagyobb raktárunk kapacitásait és kihasználtságát mértük fel.

Az ábra alapján látható, hogy a vizsgált raktárak többségének kihasználtsága igen magas, csupán az ÉTK vonatkozásában számolhatunk mind arányaiban, mind abszolút mértékben nagyobb férőhellyel.

Az előző évben megkezdett tervezés eredményeként 2024 nyarán elkészült az új külső raktár megvalósításának koncepciója. A tervezetben foglaltak szerint egy olyan, legalább 3.000 m² hasznos alapterületű, háromszintes, speciális műszaki előírásoknak megfelelő épület kialakítására van szükség, amely:

- alkalmas a könyvtári raktározási feladatok ellátására és az állomány tárolására körülbelül 20.000 pfm-en;
- mobil polcrendszerrel rendelkezik, valamint nyitott és zárt savmentes, tűz-álló tárolórendszerekben, speciális szekrényekben akár 2.000.000 dokumentum befogadására is alkalmas.

Ez a kapacitás biztosítaná az állomány gyarapodásának elhelyezését a következő 50 évre.

FIZIKAI ÁLLOMÁNYVÉDELEM

A 2024-es év tervei között prioritásként kezelt téma volt a muzeális értékű külön gyűjteményünk megtisztítása, az állományrész portalanítása, száraz/nedves tisztítása. A feladat elvégzéséhez a 2023-ban elnyert NKA-s állományvédelmi pályázat 6.500 eFt-os kerete biztosította a fedezetet.

A Díszmű szinten levő gyűjtemény állapotfelmérésére 2022-ben került sor a PreCon Restaurátor Kft. által, majd a szükséges előkészületek után idén a tervek szerint meg is valósult a 30.200 dokumentum tisztítása.

A munkálatok három hetet vettek igénybe. A tisztítás magába foglalta a dokumentumok száraz tisztítását, a polcok takarítását, lefóliázását. A projekt során a cég alkalmazottai napi szinten használták a Richter APL levegőtisztítót, amelyből egy darab a harmadik negyedévben került beszerzésre.

Revízió, selejtezés

Az állományunk megőrzésére és selejtezésére vonatkozó rendelkezéseket az év során megújított Gyűjtőköri Szabályzat²⁷ kiemelt területként kezeli, s kapcsolódó tevékenységünket az abban foglalt alapelvek mentén végezzük.

A tartós megőrzésű dokumentumok legalább egy példányát, fizikai és/vagy elektronikus formában *archiválási céllal*, hosszú távon őrizzük meg, így ezek a dokumentumok nem selejtezhetők. Ez alól kivételt képeznek az egyetemi hallgatók által készített szakdolgozatok, melyek fizikai példányai törölhetőek, amennyiben elektronikus formátumú, hosszú távú megőrzésük biztosított.

Az időlegesen őrzött dokumentumok megőrzésének időtartamáról a tartalmi relevancia és a használati igények változásának függvényében egyedi elbírálás alapján döntünk.

Tervszerű állományapasztással tartalmi elavulás, használati igény hiánya, valamint természetes elhasználódás miatt selejteztünk könyveket és folyóiratokat. 2024-ben a raktári kapacitások növelésének igénye is fontossá tette elavult és/vagy nem használt többpéldányaik selejtezését.

Az év során 77 törlési jegyzéken 18.931 db könyvet és 11.104 db folyóiratot vontunk ki a könyvtár állományából bruttó 47.242 eFt értékben.

²⁷ Lásd: [A beszerzés pénzügyi forrásai és alapelvei](#) című fejezetet.

Az állomány ellenőrzésének átfogó projektje 2022-ben kezdődött a *folyóiratokkal*. Ennek keretei között elvégezzük a folyóiratok példány-szintű feltárását („példányosítás”)²⁸ és vele párhuzamosan a kötetek revízióját.

2024-ben összesen 6.603 kötet példányosítására és revíziójára került sor, amivel 18.009-ra emelkedett a projekt kezdete óta átellenőrzött kötetek száma.

²⁸ Ez segíti a használók pontosabb tájékozódását, emellett hosszabb távon a raktárosi és gyarapító munkában is kapacitásokat szabadít fel.

Debreceni Egyetemi Kiadó

A Debreceni Egyetemi Kiadó a Könyvtár szervezeti egységeként látja el az tudományos és tudománynpszerűsítő szakkönyvek, az oktatásban használt egyetemi jegyzetek megjelentetését és terjesztését. A kiadói tevékenység mellett nyomdai és kötetzeti szolgáltatásokat nyújt magán és intézményi felhasználók számára.

Kiadói tevékenység

EGYETEMI JEGYZET-IGÉNYEK A 2024/25-ÖS TANÉVBEN

Az oktatásban használt jegyzetek kiadásának fedezetét a karok által nyújtott jegyzetkeret biztosítja. A Kiadó adott tanévre vonatkozóan kari igények felmérését követően elvégzi az előzetes költségszámításokat és ütemezi a gyártás folyamatát.

A kari keretből előállított jegyzeteknél a *nyílt hozzáférésű, elektronikus (PDF) formátumot* részesítjük előnyben, amit a hallgatói célközönség korlátozások nélkül érhet el a Kiadó webáruházában.

2024 második felében átfogó revízió alá vettük a jegyzetek előállításának kiadói folyamatát. Az új eljárásrend elsődleges célja a transzparens, minden érintett igényeire reflektáló, de kiszámítható és egységes folyamat, mely a karok számára is jól tervezhetővé teszi az oktatási segédanyagok biztosítását. Az eljárásrend a karokkal történő egyeztetéseket, szükséges módosításokat követően 2025 elején lép életbe.

A 2024/2025-ös tanévre 13 karból 10 jelentkezett jegyzetelőállítási igénnyel. A Zene- és művészeti kar először kapcsolódott be a folyamatba és hat új kiadású jegyzetre adott le igényt. Az ÁJK, a TTK és az IK továbbra sem része a folyamatnak.

A 2024/25-ös évi igényeket az előző tanév igényeivel összehasonlítva (*melléklet: 10-11. táblázat*) az alábbi tendenciák rajzolódnak ki.

- A jegyzetelőállításra fordított teljes összeg annak ellenére csökkent 16%-kal, hogy új szereplőként belépett a ZK.
- A karok közül kettőnél (MÉK és a GYTK) emelkedett szignifikánsan a következő tanévi jegyzet-előállításra fordítandó összeg (az előbbi +37% az utóbbi +13%).
- A beadott igények alapján az ETK, a BTK és a GTK esetében nem változott számottevően, míg négy karnál (ÁOK, FOK, MK és GYGYK) megfeleződött az előző év összeg.
- A csökkenés a címek számában is megmutatkozik: a korábbi 66 cím a 2024/25-ös igényekben 53-ra apadt.

- Eltolódás mutatkozik az igények típusában is. Az új címek száma 42-ről 35-re csökkent, de hasonló mértékű az utánnyomási kérések esése is (24-ről 18-ra).
- Új kiadású jegyzetet az előző évben a GTK, 2024/25-ben pedig a MÉK igényelt legnagyobb számban. Utánnyomásra vonatkozó kérés jellemzően az orvosi karoktól (ÁOK, FOK, GYTK) érkezik, esetükben minimális az új kiadásra való igény.
- Az új címeknél jelentősen emelkedett a csak e-könyv formátum aránya: az előző évi 7 után 2024/25-re 15 könyvet kértek kizárólag PDF formában. Ezzel együtt csökkent a hibrid (nyomtatott + PDF)²⁹ és a csak nyomtatott formátumú címek száma.

KÖNYVKIADÁS

2024-ben 250 könyv jelent meg a DUPress égisze alatt összesen 7.661 példányban. A megjelent címekből 62 új kiadás, melyek közül 46 nyomtatott (3.390 pld) és 16 csak elektronikus formátumú, 188 címet pedig utánnyomásban adtunk ki, összesen 4.271 példányban.

Az új címek alapján jól kirajzolódnak a Kiadó könyvkiadási tendenciái. Ezen tevékenységünk fő elemét egyértelműen a *jegyzetkiadás* teszi ki, hiszen a 62 új kiadásból 32 egyetemi jegyzet. Szintén nagy mértékű az *egyetemről származó*, de nem jegyzetkiadási megrendelések száma: 2024-ben 19 szakkönyv született így. Nagyságrendileg alacsonyabb a *külső*, nem egyetemi megrendelések mértéke, ami ebben évben mindössze 4 címet jelentett.

FORGALMAZÁS

A 2024-es évben közel 6.500 könyvet értékesítettünk saját terjesztésben és partnereinken keresztül, bruttó 18.128 eFt értékben.³⁰

Kiadványaink forgalmazását három módon valósítjuk meg:

1. A Kiadó webáruházán keresztül, online megrendelés formájában,
2. Értékesítési pontjainkon: a Kiadó saját üzlethelyiségében (Jegyzet-sziget) és a DEENK három könyvtárának (MK, PK, BCK) ügyfélszolgálati pontjain,

²⁹ E típusnál is az elektronikus kiadás az elsődleges, de egy minimális (50-nél kevesebb) nyomtatott példányszám is gyártásra kerül. Ez a modell lehetővé teszi, hogy a könyvtári kötelezpéldányokat fizikai formában jussanak el a gyűjteményekbe, valamint, hogy a szerzők tiszteletpéldányokban részesüljenek. Ezzel szemben csak minimális raktári készletet kell fenntartanunk ezekből a címekből, mert a terjesztés online módon zajlik. A modell hosszútávú alkalmazása a karokkal való egyeztetés és az igények vonatkozásában alakul.

³⁰ Forgalmazási adatok csak a nyomtatott példányokról állnak rendelkezésre, mert elektronikus könyveinket kizárólag open access formában terjesztjük. Az e-könyveket a DEA kiadói gyűjteményében archiváljuk, de annak éppen 2024-ben elvégzett gyűjtemény-átszervezése miatt a hozzájuk kapcsolódó letöltési statisztikák bizonytalanná váltak, így ezeket most nem közöljük.

3. Bizományosi partnereken keresztül.

Az eladott mennyiség és a bevétel alapján továbbra is a webáruházon keresztüli értékesítés a legmeghatározóbb: 2024-ben 2.188 könyvet vásároltak így, összesen 6.803 eFt értékben.

A második legnagyobb forgalmat a Jegyzet-sziget bonyolította 1.090 könyv eladásával. A könyvtári pontokon összességében 1.080 könyv talált gazdára.

Nyomatott könyveinket 5 bizományosi partnerünkön³¹ keresztül bekapcsoltuk az országos terjesztési láncba. 2024-ben 2.103 példányt értékesítéséből 4.732 eFt bevételt realizáltunk az eladásokból. A forgalom több mint 90%-a a Medicina Kiadó egyetemi könyvesboltjában vásárolt, orvosképzésben használt könyvekből származik.

Mi magunk is bizományosi partnerként működünk együtt a HVG, az Artifex és a LEAN/LEI kiadókkal, melyek könyveit a Műszaki könyvtárban értékesítjük. Az általunk eladott 84 könyv árából összesen mintegy 400 eFt bevételt realizáltunk.

A MeRSZ-szel kötött megállapodásunk keretében³² a Kiadó 14 szakkönyve érhető el a népszerű online okoskönyvtárban, melyek 2024-ben összesen 32.132 megtekintést generáltak. A legnépszerűbb könyvünk itt a „*Vállalati pénzügyek elmélete és gyakorlata*”, ami az év végén 8.945 megtekintésnél járt.

NEMZETKÖZI AZONOSÍTÓK KÉRÉSE

A 2024-es évben 99 ISBN számot regisztráltunk a Kiadó könyveire, s további 118-at egyéb egyetemi kiadványokra.

Kötészet és nyomda

A megjelenő könyvek nagy részét saját nyomdánkban állítjuk elő. A műhely emellett különböző kötetzeti szolgáltatásokat is kínál egyéni és intézményi felhasználóknak.

A vonatkozó megrendelések 2024-es adatait (*melléklet: 12-13. táblázat*) vizsgálva látható, hogy a kötetzet szolgáltatásait legnagyobb számban magán megrendelők veszik igénybe a szakdolgozatokhoz, PhD disszertációkhoz, Tézisekhez és könyvek kötéséhez kapcsolódóan.

³¹ Ezek: Írók Boltja; Agrárkönyvek (Tánckönyv Kft); Medicina Könyvesbolt (Debrecen); Budapesti Építészeti Központ Nonprofit Kft. (FUGA); Ellenfényért Bt.

³² A megállapodás kizárólagos jogot biztosít a MERSZ számára az elektronikus formátumok vonatkozásában, ezért ezeket a címeket mi magunk kizárólag nyomtatott formában forgalmazzuk.

Az egyes tevékenységekhez rendelt mennyiségi adatokból azonban kitűnik, hogy legnagyobb mennyiségben az egyetemi szervezetek számára gyártunk/készítünk termékeket: a ketreckártyák, leltárjegyek, utazási utalványok és a névjegykártyák előállításában a Kiadó kötészete fontos beszállítója az Egyetemi intézeteknek.

Kommunikáció, partnerség, képviselő

A felhasználókkal való kapcsolattartásunkat továbbra is igyekszünk *kezdeményező* módon megvalósítani. Ennek jegyében folytattuk az előző évben indított „kari roadshowkat” melyek során tájékoztatást adunk a karok vezetőinek a kar tudományos teljesítményéről, miközben hasznos információkkal gazdagodunk az igényekkel kapcsolatban. Lezajlott emellett a DEjournals szerkesztőségeivel szervezett második személyes találkozó is, amire működésünk immár állandó részeként tekintünk. Egyértelmű igény mutatkozik iránta, a visszajelzések pozitívak, erősödött a partneri kapcsolat.

Ennek tapasztalataiból kiindulva a Kiadóval kapcsolatban is hasonló módszert alkalmazunk: keressük a kapcsolatépítés lehetőségeit, találkozók szervezésével igyekszünk a lehető legtöbb benyomást és információt szerezni a velünk és szolgáltatásainkkal szemben támasztott igényekről. Mindezt annak érdekében, hogy a kidolgozandó folyamatok, szolgáltatások és minőség a lehető leginkább igazodjon partnereink és használóink elvárásaihoz.

Ez a proaktív szellem áll a KFCs munkacsoport által indított felmérések mögött is. A kérdőív az Egyetemen ma érvényes edukációs igényeket igyekszik feltérképezni, s ezek alapján releváns válaszokkal szolgálni mind a hallgatók, mind az oktatók és kutatók irányába.

Ugyancsak kezdenek rutinszerű módon beépülni a működésünkbe a használói szempontokat érvényesítő, az empaticizálódást segítő „design thinking” módszerek szolgáltatásaink kialakítása, fejlesztése, megújítása során.

A gólyatáborokban, a Campus fesztiválon és a DExpon lehetőséget kapunk saját standdal kitelepülni. Ezen alkalmak mindegyikén célzott kérdőívekkel szondázzuk a leendő és már meglévő hallgatóság szokásait igényeit.

RENDEZVÉNYEK

Az év során 116 programot szerveztünk, amelyek 8.393 főt mozgattak meg összesen. Saját rendezvényeink mellett állandó résztvevőként kapcsolódunk be a nagy egyetemi rendezvényekbe (Campus Fesztivál, Gólyatábor, DExpo-k, Kutatók Éjszakája).

15 alkalommal szerveztünk **kiállítást** a DEENK Bölcsészettudományi, Műszaki és Kassai úti Könyvtárában.

- Havonta összeállított tematikus könyvajánló-kiállításoknak otthont a Bölcsészettudományi Könyvtár egy régi vitrinje, amit a muzeális gyűjteményből negyedévente összeállított tárlat egészít ki a Kutatóteremben.
- A Műszaki Könyvtárban 8 kiállítást szerveztünk. A tematikát tekintve igen sokszínű kiállítások főként a Műszaki Kar hallgatóinak képzőművészeti munkáit mutatják be: fotók, festmények, grafikák, kisplasztikák egyaránt megtekinthetők.
- Neumann János születésének 120. évfordulója alkalmából a világhírű és korszakalkotó matematikus professzor munkásságába tekinthettek be az érdeklődők a Kassai úti Campus Könyvtárban egy vándorkiállítás (Neumann MiniExpo) keretében.

Bővítettük a Nemzeti Filmintézettel közös programunk palettáját: 2024-től már angol nyelvű vetítések is zajlanak a népszerű **filmklubban**. A 23 alkalom során olyan neves vendégek jelentek meg, mint *Kerékgyártó Yvonne* az Együtt kezdtük, és *Csuja Lászlót*, *A Szelíd* című filmek rendezői.

Az őszi szemeszterben újdonságként 6 alkalommal Kínai filmkultúra kurzus is indult A Szigetben a Konfuciusz Intézet és a DE BTK Művészeti Központ közös szervezésében.

Szaporodnak a **könyvbemutatók** is a Szigetben. Az év folyamán az alábbi alkalmakra kerül sor:

- T. Kiss Tamás: **Kultúr(politik)ák. Művelődéstörténeti és kultúrpolitikai tanulmányok** című könyve.
- 2024. október 10-én **A Vágott méret** címmel a [KULTer.hu](https://kulter.hu) és a Fiala Írók Szövetségének új rendezvénysorozata vette kezdetét, melynek keretében izgalmas szépirodalmi, értekező prózai köteteket és szerzőiket hozták el Debrecenbe. Ezen az alkalmon **Majláth Ákos: Fészeklakók** és **Nagy Dániel: Úgy tűnik, az érzelmek megint kezdenek divatba jönni** című versesköteteiről beszélgettek a résztvevők.
- 2024.04.26.-án **Szabados Ági**, a **Nincs időm olvasni kampány** (NIOK) elindítója, a Libertine Könyvesbolt megálmodója látogatott el a Szigetbe a BIKSZ-Bán Imre Kultúratudományi Szakkollégium meghívására.
- 2024. december 5-én, a **Szociológiai Tudástár Könyvsorozat** a (társadalom) tudomány szolgálatában címmel könyvbemutató szakmai műhelyt tartottunk.

Évek óta aktívan kapcsolódunk a **Kutatók éjszakája** rendezvénysorozathoz. 2024-ben egy rendhagyó módon nem egy, hanem három párhuzamosan futó programot kínáltunk a látogatóknak.

- A DEENK és a DE Francia Tanszékének közös szervezésében *Visszatérők* címmel kiállítás nyílt a Bölcsészettudományi Könyvtár Kutatótermében. A tárlat aktualitását kollégánk Grégász Miklós egy, az egyetem francia nyelvi képzéséhez kapcsolódó régi portrégyűjteménye adta, amelyet egy régiségvásárban fedezett fel. Az értékes fotókat és képeslapokat felajánlotta a Francia Tanszék számára, míg azok digitális verzióit a DEA-ban helyeztük el.
- A kiállítás megnyitóján a Francia tanszék három kutatójának *előadásából* ismerhettük meg a Debreceni Egyetemen több, mint 100 éve zajló francia nyelvű képzést.
- *Az olvasás varázsereje - Biblioterápia a DEENK-ben* címmel első alkalommal szerveztünk biblioterápiás foglalkozásokat. A résztvevők választ kaphattak arra a kérdésre, hogy az irodalmi művek, dalszövegek, hogyan lehetnek hasznosak az önismeret, az érzelmi intelligencia, a tolerancia és a nyitottság fejlesztésében. Az esemény sikere arra ösztönzött, hogy 2025-től rendszeressé tegyük a biblioterápiás foglalkozásokat a könyvtárban.

Az év egyik legizgalmasabb eseménye volt a *Tim Robbins* Oscar-díjas színésszel, rendezővel és drámaíróval folytatott pódiumbeszélgetés a Szigetben. Az esemény az Egyesült Államok Budapesti Nagykövetsége, az American Corner Debrecen és az Angol-Amerikai intézet közös szervezésében valósult meg.

A Sziget emellett 14 alkalommal adott helyet különböző workshopoknak, konferenciáknak.

Kapcsolódás egyetemi rendezvényekhez

Állandó standunk van a minden év novemberében zajló egyetemi nyíltnapon, a DExpon. Az eseményt felhasználjuk arra, hogy megismertessük a könyvtár hallgatóknak nyújtott szolgáltatásait és megismerjük a leendő hallgatók szokásait, preferenciáit. A program állandó eleme a Szigetben vetített **DExpo mozi** és előre meghirdetett időpontokban **könyvtári túrákat** is vezettünk 2-2 alkalommal. A két nap folyamán a DExpo mozi, a standlátogatások és könyvtári túrák során közel 600 diákkal kerültünk kapcsolatba.

A DExpot ma már az Egyetem Szolnoki és Nyíregyházi Campusán is megszervezik, ahol a DEENK szintén képviselteti magát. Hasonló céllal (megismerni és megismertetni) vettünk részt a Gazdaságtudományi és a Műszaki kar nyílt napjain, Campus Fesztiválon és az egyetemi gólyatáborokban.

A könyvtár az állandó helyszíne a Rendezvénykoordinációs Központ szervezésében futó előadássorozatnak, az Alumni Akadémiának. 2024-ben 6 alkalommal láttuk vendégül a Debreceni Egyetem egykori hallgatóit, akik elért sikereikről, karrierjükéről, alma materükhöz fűződő élményeikről beszélgettek A Szigetben. Az interjúkról podcast felvétel is készül, melyet az AudMax podcastunkban osztunk meg.

KOMMUNIKÁCIÓS CSATORNÁINK

Közösségi média csatornáink közül továbbra is a *Facebook* és az *Instagram* a legfontosabb. A két médiumon elért célközönségben látványos a generációs különbség: előbbinél most már egyértelműen a 25-39 éves korosztályba sorolt nők a legfőbb bázis, míg az Instagram inkább a 18-25 éves generáció kedvelt platformja.

Erősödő szereppel jelenik meg a két éve indított *TikTok* csatornánk, ami ma már a könyvtár stabil kommunikációs felületévé vált, jelenleg közel 1000 követővel.

Rendelkezünk ugyan a *LinkedIn-en* és az *X-en* is intézményi profillal, de az itt mért aktivitásokról az látszik, hogy célközönségünk nem használja ezeket a médiumokat nagy számban.

2024-re sikerült kellő változatosságot megvalósítani a közösségi média csatornákon közzétett tartalmakban. A posztolások meghatározott menetrendben, jól kidolgozott folyamatokon keresztül születnek meg, tartalmi diverzitásukat pedig az egész könyvtáron átnyúló együttműködési folyamatok biztosítják. A programjaink során kért visszajelzések alapján ezek a felületek döntő szerepet játszanak programjaink, szolgáltatásaink láthatóságában.

AudMax podcast

2024-ben lényegesen termékenyebb évet zártunk a podcast adások tekintetében, mint az előző évben. Az év folyamán összesen 12 adás került fel a platformra, amiből 4 volt az Alumni Akadémia nálunk rögzített adása. Saját műsoraink gerincét az Egyetem publikációs díjában részesült kutatóival folytatott beszélgetések tették ki.

Az AudMax fennállásának 4 éve alatt meghatározó szereplője lett a tudomány népszerűsítő tartalmakat kínáló podcastok világának. A változatos témájú, tudósokkal készült adások fő platformja a Spotify és népszerűségük kielégítő: csaknem 300 követővel, valamint 6,5 ezer meghallgatással a legjobban teljesítő magyar nyelvű adások között vagyunk. Hallgatóink 74%-a férfi, s leggyakrabban a 35 és 59 év közötti generáció hallgat minket.

Tavaly indított Librádió nevű lejátszási listánk is a Spotify-on kapott helyet, de sajnos a szolgáltató kevés statisztikai adatot nyújt róla. Ezért a hallgatottságról a reklámozására használt QR kódok beolvasási rátájából kapunk képet: a tematikus lejátszási listákhoz vezető útvonalat eddig 1.528-an szkenelték be.

2024-ben lecseréltük hírlevél küldő alkalmazásunkat. A korábbi, az IKR-ben biztosított megoldás nem volt alkalmas az csatorna eredményességének marketing-szemponturnak értékelésére. Az új szoftver telepítése és tesztelése az első félévben zajlott, s az őszi szemesztertől már ezen keresztül teremtettünk kapcsolatot használóinkkal. A havi rendszerességgel kiküldött levelek tartalmát a többi csatornához

hasonló változatos tartalommal töltjük meg, itt is a könyvtár részlegeinek széleskörű bevonásával. Az év végén több mint 6 ezer feliratkozónk volt, s legutolsó levelünk megtekintése megközelítette a 9 és fél ezret.

SZAKMAI REPRESENTÁCIÓ

2024-ben 25 kollégánk képviselte a DEENK-et hazai és nemzetközi eseményeken.

- Előadóként jelentünk meg a Hagyományok és Kihívások XII. Konferencián (2 előadás) valamint a Networkshop 2024-en (3 előadás).
- A DEENK koordinálja a HUNOR³³ konzorciumi munkacsoportot. 2024-ben két személyes gyűlésre került sor a BME OMIKK-ban. A találkozón összesen 49-en vettek részt. Az NKKP pályázatok kutatási adatkezelési terveinek kitöltésére fókuszáló online meeting 16 résztvevővel zajlott.
- Két nemzetközi konferencián, a LIBER 2024 és az EOSC eseményén előadóként és panelbeszélgetés tagjaként képviseltük az intézményt és stakeholder panel-tagként veszünk részt (Magyarországról egyedülként) a LibrarIN Horizon Európai Uniós könyvtári projektben.
- Fontos eredményként könyveljük el, hogy a Kutatástámogatási osztály vezetőjét, Fazekas-Paragh Juditot az OpenAIRE Executive Bord tagjává választották, aki emellett az OpenAIRE Bootcamp 2024 egyik programszervező bizottsági tagja, s az Open Peer Review rész előadója is volt.
- A 2024-es év kétségkívül legnagyobb horderejű szakmai eredménye, hogy felkérést kaptunk az Magyar Könyvtárosok Egyesülete részéről a 2025-ös MKE Vándorgyűlés szervezői és házigazdai szerepére.
- A korábban e téren mutatott aktivitásunk is hozzájárult ahhoz, hogy a DEENK főigazgató-helyettesét kérték fel annak az ad hoc bizottságnak élére, ami az Egyetem Mesterséges Intelligenciával kapcsolatos *általános irányelvek* kidolgozását kapta feladatul. Az oktatási rektorhelyettes irányítása alatt működő bizottságnak tagja volt az Informatikai kar dékánja és az Informatikai Szolgáltató Központ vezetője is. A bizottság által készített dokumentumot a Szenátus elfogadta.

³³ HUNgarian Open Repositories <https://openscience.hu/hunor/>

Működés és működésfejlesztés

Szervezetfejlesztés

IRÁNYÍTÁS ÉS SZERVEZETI FELÉPÍTÉS VÁLTOZÁSA

2024. január 1-től átmeneti szerkezettel működött a Könyvtár: az osztályvezetők közvetlenül a főigazgató felügyelete alá kerültek és egyetlen főigazgató-helyettesi posztot tartottunk meg, melynek fókuszába a közönségkapcsolatok és a felhasználó-központú szolgáltatás-szervezés került.

Az év során markáns fluktuáció jelentkezett a vezetőségben: az osztályvezetők 50%-a magánéleti vagy karrierváltási okból elhagyta a szervezetet. A tavasszal és nyár folyamán megüresedett pozíciókat novemberig betöltöttük, a Gyarapítási osztályt megszüntettük és feladatait két másik osztályba integráltuk.

Év végére kialakult a DEENK új vezetői csapata, meghatároztuk az osztályok feladatait, kereteztük az együttműködést és a felelősségi köröket. A hivatalos Működési Rend változtatását előkészítettük – 2025. február 1-től lép hatályba.

A fenti változások háttérében a vezetői tudatosság és a szervezeti értékek (fejlesztési szemlélet, transzparencia, felelősségvállalás és proaktivitás) állnak.

A vezetői tevékenységeket az ún. Vezetői kézikönyvben rögzítettük. A dokumentum legfőbb értéke, hogy a vezetői tevékenységeket (tervezés, döntéselőkészítés, szervezés, ellenőrzés-beszámoltatás, értékelés, adminisztratív feladatok, beszámolási rend) rendszerezi és éves szinten ütemezi – ezzel segítjük azt, hogy a vezetők a valóban vezetői tevékenységekre fókuszálva, tudatosan és összehangoltan szervezzék saját munkájukat és az általuk irányított csapat életét.

A 2024 júniusában elfogadott verzió főként az előző években kialakított gyakorlatot rögzíti, s elgondolásunk szerint a jövőben a nem, illetve kevésbé kidolgozott fejezetekkel tovább bővül majd. A vezetői határozat értelmében minden év végén felülvizsgáljuk, kiegészítjük, dátumokkal ellátjuk (pl. beszámolási határidők). A kézikönyv transzparens, a DEENK minden dolgozója számára elérhető. Az eddigi tapasztalat alapján kiválóan támogatja az új vezetők asszimilációját a szervezetbe és a feladatkörbe.

A szervezetfejlesztés és vezetői együttműködés területén a vezetőségben közösen definiáltunk és "összeszereltünk" egy olyan folyamatot, ami az egész szervezeten átível. Az *Információforrások szolgáltatása* folyamatban összekötöttük az osztályokon zajló tevékenységeket, definiáltuk a felelősségi köröket, megállapítottuk az eredményes működéshez szükséges információ-áramlási és feladat-átadási pontokat (ki, kitől, mikor és mit vár).

Ezzel párhuzamosan elkezdtük az Egyetemi Kiadó működésének módszeres átvilágítását. Ez a projekt az új vezető belépésével vett új lendületet szeptembertől, a

felsővezetés aktív részvételével. 2024 utolsó négy hónapjában a jegyzetelőállítás folyamatára és kommunikációjára, valamint a partnerkapcsolatokra és a Kiadó adminisztrációs folyamataira fókuszáltunk.

Az előző évben elkezdett szervezetfejlesztési támogatást 2024-ben is igénybe vettük. Komoly eredmény, hogy a toborzás-kiválasztás folyamatát szervezetfejlesztési tanácsadó segítségével végeztük, ami egyrészt jelentős adminisztratív terhet vett le a vezetők válláról, másrészt szakmai támogatást jelentett az interjúk során és a döntéshozatalban. A Mindset for You cég a vezetői munkát négy egésznapos workshop alkalmával és coaching beszélgetésekkel is támogatta.

2024. őszén a működést szabályozó egyetemi szabályzatokat tekintettük át, s jelentősen átalakítottuk a Gyűjtőköri szabályzatot, valamint a Működési rendet. A 2025. év eleji hatályba lépést követően szakmai fórumon tervezzük társadalmásítani a szabályzatok üzeneteit és illeszteni a folyamatainkat, döntési és mérési-értékelési pontokat.

2025-ben, az előző év eredményeire alapozva egy olyan vezetői projektet indítunk, amely a tervezés-szervezés-értékelés-beszámolás ciklusát a Működési rendben meghatározott feladatokkal összeköti. Egy nagy ívű folyamatot alkotunk majd, amelyben szerepel egy feladat-kataszter elkészítése, az osztályok feladat-tervezésének támogatása, és egy tudatos humánerőforrás-gazdálkodás rendszer (munkaköri leírások, helyettesítés, tervezés, képzési terv).

Gazdálkodás és erőforrások

HUMÁNERŐFORRÁS-GAZDÁLKODÁS

E téren a 2024-es év határozottan aktív volt az előző évekhez viszonyítva: összesen 9 fő távozott a szervezetből, ebből 4 fő osztályvezetői pozícióból. Ezzel szemben a szervezetbe 12 fő érkezett, ebből 3 fő osztályvezetői pozícióra, 2 fő pedig hallgatóként részmunkaidőben. Összeségében az év végére 3 fővel nőtt a teljes állomány, de szerkezetében történtek változások, ami az FTE-ben fog megmutatkozni.

Az alábbi táblázat a január 1-jei és december 31-ei állapotot hasonlítja össze.

2024-es humánerőforrás állapot ³⁴	Január 1.	December 31.
Teljes állomány	122	125
<i>ebből GYES-en vagy fizetésnélküli szabadságon lévő</i>	4	4
Teljes aktív állomány	118	121
<i>ebből 8 órás</i>	113	112
<i>ebből 6 órás</i>	3	3
<i>ebből 4 órás</i>	2	6

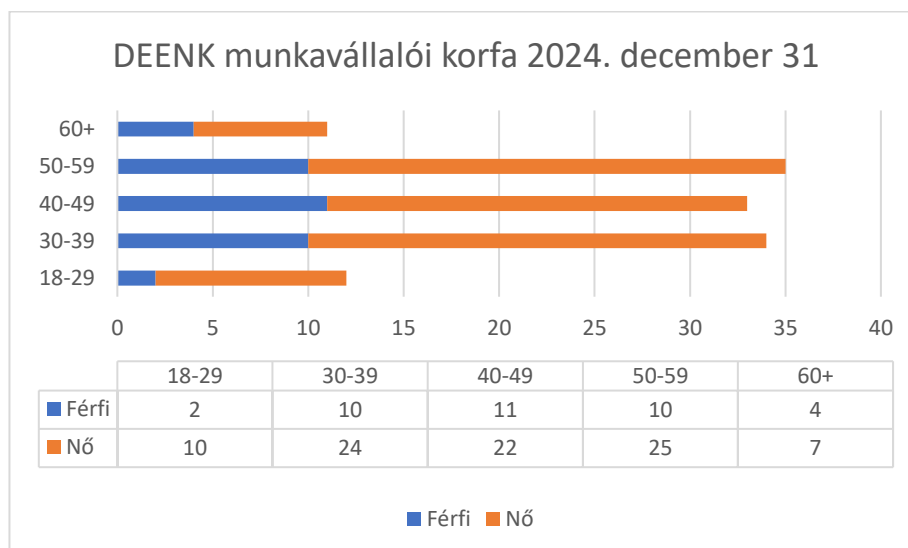
Figyelembe véve a részmunkaidőben foglalkoztatottakat, a DEENK 116,25 FTE-vel nyitotta az évet és 117,25 FTE-vel zárta, ami összeségében + 1 FTE-t jelent a 2024-es év végén.

Fentiekén túl kiközvetítéssel dolgozott nálunk 2 fő, de év végére – nyugdíjazás miatt – 1 főre csökkent a létszámuk. Pótlásának lehetőségei még egyeztetés alatt állnak.

A közfoglalkoztatottak foglalkoztatásának alapja a Forum Hungaricum Non-profit Kft-vel kötött együttműködési szerződés, amely jelenleg 2024. december 31-ig érvényes, megújítása eddig minden évben biztosított volt.

Ezen kívül 1 fő önkéntes munkavállaló tért vissza 2024. szeptember 1-től a szervezetbe.

A DEENK dolgozóinak nemek szerinti megoszlását korcsoportonkénti eloszlásban az alábbi ábra mutatja:

³⁴ A teljes állományba beleszámoljuk azokat is, akiknek feladatait helyettesítéssel látják el, így munkaszervezés szempontjából a teljes aktív állományt tudjuk alapul venni.

Az ábra leginkább szembeötlő eleme, hogy minden korcsoportban alacsonyabb a férfiak száma, de a 18-29 éves generációban a legnagyobb (83%) a női munkavállalók aránya.

KÖLTSÉGVETÉS, GAZDÁLKODÁS

Egy adott tárgyevi költségvetés mindig az azt megelőző év végén kerül betervezésre az előző évi felhasználásokat alapul véve. Az adatbekérés során a DEENK a működési költségeket és az információforrások beszerzésének terveit nyújtja be elbírálásra. A működési költségeket illetően az a Debreceni Egyetem gazdaságpolitikája, hogy a tervezés során csak az alapfeladatok ellátása érdekében felmerülő legszükségesebb tételek kerüljenek beállításra.

Gazdálkodási oldalról megközelítve három csoportba oszthatjuk fedezeteinket:

- szolgáltatásokból, eladásokból származó bevételek,
- pályázati források (dedikált felhasználási célokra),
- állami támogatások.

A működési keretek felhasználása

Működési költségeink fedezésére 2024-ben összesen 81.300 eFt-ot állt rendelkezésre 2024-ben. A Debreceni Egyetem gazdálkodási politikája alapján a szervezetek az állami támogatásokat működésük biztosításához kapják, ezért az ilyen jellegű költségek minimalizálását a könyvtárról is elvárja az intézmény. Az év végéig ennek az összegnek körülbelül 60%-át használtuk fel a napi működések támogatására, külső könyvraktár bérlésére, állományvédelemre, az informatikai eszközök fejlesztésére, reprezentációs anyagokra, illetve különböző célú kiküldetések támogatására.

Abban az esetben, ha nem tudunk mindent tárgyévben megvalósítani, lehetőségünk van átkérni a következő évre a fedezetét árajánlatok alátámasztásával. Idén összesen kb. 33 millió Ft-ot kértünk át kancellári engedéllyel a következő fejlesztésekre és beruházásokra.

- Vezetőfejlesztés és szervezetfejlesztési programok,
- Élet- és Természettudományi Könyvtár földszinti átalakításának befejezése,
- Pedagógiai Könyvtár 2025-re tervezett felújítása.

Pályázati források 2024-ben

- *KONYVTAR-ODR-23 - „Országos Dokumentumellátási Rendszer szolgáltatásainak támogatása 2023”*
Támogatás összege: 10 000 000 Ft
Lezárt: 2024.06.30.

- KONYVTAR-FAT-23 - „Felsőoktatási könyvtárak állományvédelmi támogatása program”
Támogatás összege: 6 500 000 Ft
Lezárt: 2024.06.30.
- RRF-2.1.2-21-2022-00003 - Gyakorlatorientált felsőfokú képzések infrastrukturális- és készségfejlesztése a Debreceni Egyetemen
Támogatás összege: 101 903 800 Ft
Folyamatban: 2026.04.30.
- PATTERN-101094416 – A nyitott és felelősségteljes kutatás és innováció gyakorlatáról szóló képzések kidolgozása és kísérleti megvalósítása
Támogatás összege: 37 497,50 €
Folyamatban: 2026.06.30.
- KONYVTAR-ODR-24 - „Országos Dokumentumellátási Rendszer szolgáltatóinak támogatása 2024”
Támogatás összege: 10 000 000 Ft
Folyamatban: 2025.06.30.

KIKÜLDETÉSEK ÉS UTAZÁSOK

2024-ben összesen 85 kiküldetést számoltunk el a kollégák részére, amiből 68 belföldi, 17 pedig külföldi úticél volt.

Belföldi kiküldetések célja a szakmai továbbképzéseken, konferenciákon való részvétel, ami 2024-ben 25 főt kolléga érintett. Külföldi kiküldetésen 15 kolléga vett részt melyek 60%-a volt dolgozói mobilitás célú (ERASMUS+; Pannónia Ösztöndíj-program).

A kiküldetések teljes költsége megközelítette 3.000 eFt-ot, aminek 80 %-át fordítottuk a külföldi utak költségeire. A finanszírozása állami támogatásokból, külföldi utazások esetén pedig állami támogatásokból és pályázati forrásokból történt.

Szolgáltatásokhoz kapcsolódó fejlesztések

A TUDÓSTÉR ÚJ FELÜLETE

A 2024-es év folyamán zajlott le a Tudóstér új felhasználói felületének kialakítása. A frissítési projektet elsődlegesen információ-biztonsági szempontok tették szükségessé, de ez alkalmat adott a design felfrissítésére, néhány funkcionalitást javító módosítás és apróbb fejlesztések elvégzésére is.

- Modernizáltuk és az Egyetem arculatához igazítottuk a megjelenést,
- Tisztítottuk a brand-et: a névből elhagytuk a korábbi iDEa előtagot, ezentúl csak Tudóstér néven szerepel,
- Átalakítottuk a menürendszert a könnyebb és logikusabb navigációért,

- A kutatói profil oldalon könnyebben megtekinthetők a fontos információk (kutatói kapcsolati háló, statisztikák, nyomtatható publikációs lista),
- Megváltozott a statisztikai oldal is: egyes kutatók és az egyetem tudományos teljesítményéhez dinamikus és informatív adatok jelennek meg, különös figyelemmel a KEKVA mutatókra.

A Tudóstér új felületét 2025 februárjától tesszük elérhetővé a használók számára.

ZÁRT HÁLÓZAT KIALAKÍTÁSA

Egy évek óta elmaradt fejlesztést sikerült 2024-ben bepótolni, amikor az Egyetem informatikai cégének bevonásával megoldást találtunk a zárt hálózatu számítógépek problémájára.

A közös fejlesztés jóvoltából most már a használók rendelkezésére tudunk bocsátani olyan hordozható számítógépeket, melyeken speciális, csak könyvtári megtekintésre engedélyezett dokumentumokat nyithatnak meg és használhatnak.

ONLINE BEIRATKOZÁSI FELÜLET KÜLSŐS HASZNÁLÓKNAK

Könyvtárunkban 2016 óta biztosítjuk az online regisztráció lehetőségét az egyetemi polgárok számára. A külsős olvasók esetében azonban továbbra is csak hagyományos, személyes megjelenésű, papír alapú regisztráció lehetősége áll fenn.

Ennek a használói célcsoportnak igyekszünk könnyíteni a beiratkozási procedúrán egy számukra fejlesztett online beiratkozási felülettel. Az új űrlap fejlesztése 2024 folyamán lezajlott, s a tesztelési folyamatba ez alkalommal is beépítettük a felhasználói empaticitást javító heurisztikus elemzést.

A visszajelzések és tapasztalatok beépítése után az új felület élesítését 2025-ben tervezzük.

Melléklet

1-9. táblázat: Kölcsönzési tranzakciók könyvtáranként 2024

Könyvtár: BCK	Kölcsönzők száma (fő)	Kölcsönzések száma	Kari FTE-hez viszonyított arány
MÉK hallgatók	323	1.588	18%
GTK hallgatók	309	1.298	5%
Külső olvasók	64	346	-
MÉK oktatók	25	273	24%
GTK oktatók	40	178	27%
BTK oktatók	7	82	3%
DEENK könyvtáros	22	75	-

Könyvtár: BK	Kölcsönzők száma (fő)	Kölcsönzések száma	Kari FTE-hez viszonyított arány
BTK hallgató	1.096	8.988	36%
Külső olvasó	424	4.604	-
DE dolgozó	269	3.788	-
DEENK könyvtáros	99	3.494	-
BTK oktató	168	3.448	69%
TTK hallgató	147	997	5%
BTK PhD	69	726	n.a.
ÁOK hallgató	142	671	4%
ÁOK oktató	42	578	10%
TTK oktató	44	533	21%

Könyvtár: EK	Kölcsönzők száma (fő)	Kölcsönzések száma	Kari FTE-hez viszonyított arány
EK hallgató (Nyh)	152	635	4%
EK oktató (Nyh)	26	158	33%
DEENK könyvtáros	2	37	-
Külső olvasó	5	21	-
ÁOK hallgató	3	18	-
DE dolgozó	5	17	-
HB hallgató	4	14	-
EK Debr. hallgató	5	12	-
EK Szolnok hallgató	4	7	-

Könyvtár: ÉTK	Kölcsönzők száma (fő)	Kölcsönzések száma	Kari FTE-hez viszonyított arány
ÁOK hallgatók	980	4.402	25%
FOK hallgató	232	1.098	34%
TTK hallgató	291	1.018	11%
EK hallgató (Debr.)	177	855	5%
DE dolgozó	174	845	-
GYTK hallgató	178	789	32%
Külső olvasó	127	587	-
DEENK könyvtáros	48	415	-
ÁOK oktató	43	341	10%
BTK hallgató	99	247	3%
MÉK hallgató	41	150	2%
NK hallgató	31	140	-
TTK oktató	30	109	14%
Debr. fh.	22	82	-
GTK hallgató	20	82	5%
BTK oktató	28	79	11%
EK hallgató (Nyh)	21	78	-
BTK PhD	15	64	-

Könyvtár: KCK	Kölcsönzők száma (fő)	Kölcsönzések száma	Kari FTE-hez viszonyított arány
Jogász hallgató	622	3.352	26%
Külső olvasó	82	377	
Jogász oktató	23	354	50%
GTK hallgató	59	323	1%
Infó hallgató	99	255	3%
DE dolgozó	38	174	-
DEENK könyvtáros	19	151	-
BTK hallgató	33	132	1%
Debr. fh	15	84	-
Jogász PhD	9	84	-
GTK oktató	13	50	9%

Könyvtár: MK	Kölcsönzők száma (fő)	Kölcsönzések száma	Kari FTE-hez viszonyított arány
MK hallgató	471	1.714	78%
MK oktató	46	164	7%
Külső olvasók	22	86	4%
TTK hallgató	18	75	3%
DE dolgozó	9	35	2%
DEENK könyvtáros	8	26	1%
BTK hallgató	6	11	1%

Könyvtár: PK	Kölcsönzők száma (fő)	Kölcsönzések száma	Kari FTE-hez viszonyított arány
HB hallgatók	661	5.597	26%
HB oktatók	33	863	85%
DEENK könyvtáros	7	129	-
Külső olvasó	17	88	-
DE dolgozó	11	55	-

Könyvtár: SZCK	Kölcsönzők száma (fő)	Kölcsönzések száma	Kari FTE-hez viszonyított arány*
EK Szolnok hallgató	86	282	n.a.
GTK-SZC oktató	6	119	n.a.
GTK-SZC hallgató	22	111	n.a.
Külső olvasó	14	60	-
EK Szolnok oktató	7	42	n.a.
DE dolgozó	5	33	-
DEENK könyvtáros	2	30	-
GTK hallgató	7	18	-
EK hallgató Debr.	2	6	n.a.

*Az EK két kampuszon van jelen (Szolnok és Nyíregyháza), nem állnak rendelkezésre kampuszok szerinti FTE adatok.

Könyvtár: ZK	Kölcsönzők száma (fő)	Kölcsönzések száma	Kari FTE-hez viszonyított arány
Konz hallgatók	150	2.194	53%
Konz oktatók	32	1.758	62%
Külső olvasók	22	397	-
DEENK könyvtáros	4	94	-
TTK hallgató	3	58	-

10-11. táblázat: jegyzetigények alakulása a 2023/24 és a 2024/25-ös tanévben

2023/24	Előkalkulált összeg (Ft)	Új kiadás	Után-nyomás
ÁOK	5.778.220	4	13
ETK	2.672.160	3	
FOK	240.800		3
MÉK	2.694.728	3	
GYTK	804.895	1	7
BTK	3.500.000	8	1
MK	3.092.708	6	
GYGYK	1.840.031	3	
GTK	6.214.302	14	
	26.837.844	42	24

2024/25	Előkalkulált összeg (Ft)	Új kiadás	Után-nyomás
ÁOK	2.823.300		9
ETK	2.780.085	3	
FOK	123.900		1
MÉK	3.695.030	10	
GYTK	916.215	1	8
BTK	3.472.800	6	
MK	1.245.938	1	
GYGYK	930.720	1	
GTK	6.042.971	7	0
ZK	591.700	6	
	22.622.659	35	18

12-13. táblázat: Kötetési/nyomdai megrendelések és teljesített mennyiségek 2024-ben

Típus	DE szervezeti egység részéről	DEENK ré- széről	Magán meg- rendelés	Összesen
aranyozás	2	1	1	4
boríték			6	6
disszertáció			3	3
Dobozkészítés		4		4
doktori	19		117	136
fóliázás			1	1
Folyóiratok kötése		9	1	10
fűzet		2		2
iktatókönyv		1		1
Jegyzőkönyv kötése	5			5
Kartonkötés	1		5	6
kasírozás	1	2		3
ketreckártya	2			2
Könyvjavítás		2	1	3
könyvjelző	3	2		5
könyvkötés	14	6	67	87
leltárfelvételi jegyek	5			5
Mappa	2	1	1	4
meghívó	1			1
naptár			1	1
névjegy	22		2	24
nyomtatás	18	22	33	73
nyomtatvány	1		18	19
oklevél	5	1	3	9
Oklevéltartó			2	2
Perforálás	2			2
plakát	3	11		14
szakdolgozat		1	139	140
szórólap	4	3		7
téka		6		6
Tézis	25		135	160
Törzslapok	1			1
utazási utalvány	3			3
Összesen	139	74	536	749

Típus	DE szervezeti egység számára	DEENK számára	Magán megrendelésre	Összesen
aranyozás	7250	23	1	7274
boríték			1820	1820
disszertáció			18	18
Dobozkészítés		24		24
doktori	101		348	449
fóliázás			125	125
Folyóiratok kötése		912	108	1020
fűzet		100		100
iktatókönyv		1		1
Jegyzőkönyv kötése	64			64
Kartonkötés	6		28	34
kasírozás	1	95		96
ketreckártya	14000			14000
Könyvjavítás		92	1	93
könyvjelző	380	112		492
könyvkötés	95	143	476	714
leltárfelvételi jegyek	9110			9110
Mappa	10	2	20	32
meghívó	100			100
naptár			1	1
névjegy	2426		200	2626
nyomtatás	580	2369	7426	10375
nyomtatvány	200		2043	2243
oklevél	31	1	3	35
Oklevéltartó			35	35
Perforálás	197			197
plakát	27	246		273
szakdolgozat		100	167	267
szórólap	308	50		358
téka		2150		2150
Tézis	722		1433	2155
Törzslapok	10			10
utazási utalvány	11648			11648
Összesen	47.266	6.420	14.253	67.939